

# ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ



Науково-практичний журнал

2' 2002

ISSN 1562-6323

## Зміст

Заява генерального директора Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) .....3

### Погляд на проблему

Підпригора О.А. Проблеми цивільно-правового захисту права інтелектуальної власності .....4

### Інтелектуальна економіка

Ревуцький С.Ф. Теоретичні та практичні проблеми використання інтелектуального капіталу .....10

Крижна В.М. Види ліцензійних платежів у патентному праві України .....14

### Досвід країн світу

Дроб'язко В.С. Європейський досвід колективного управління правом слідування .....20

Комзюк Л.Т. Правове регулювання статусу патентного відомства Польщі .....30

### Авторське право

Ступак С.К. Забезпечення права інтелектуальної власності в мистецтві .....38

Привітання з ювілеєм .....	44
----------------------------	----

### **Офіційно**

Рішення про створення у складі МКАС при ТПП України спеціалізованої колегії з розгляду зовнішньоекономічних спорів у сфері інтелектуальної власності .....	45
--	----

Рекомендаційний список арбітрів Колегії МКАС при ТПП України з розгляду зовнішньоекономічних спорів у сфері інтелектуальної власності .....	46
---	----

---

## **ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!**

*Другий номер цього журналу, втім, як і перший, є презентаційним, який безкоштовно розповсюджується серед наших потенційних читачів.*

*Цей номер підготовлено як зібрання наукових праць фахівців Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності.*

*Нагадуємо, що з липня 2002 року науково-практичний журнал **Інтелектуальний капітал** виходитиме щомісяця. Передплату журналу на друге півріччя 2002 року ви зможете здійснити у будь-якому поштовому відділенні України.*

Вартість передплати				
	Індекс	1 міс/грн	3 міс/грн	6 міс/грн
Фізичні особи	<b>23594</b>	4	11,75	22,90
Юридичні особи	<b>23595</b>	6	17,75	34,90

*Сподіваємося, що наш журнал стане корисним помічником у вашій справі!*

**З глибокою повагою  
редакційна колегія**



## З А Я В А

**Генерального директора Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) д-ра Каміла Ідріса з нагоди Міжнародного дня інтелектуальної власності.**

Сприяння творчості - тема Міжнародного дня інтелектуальної власності, що відзначається цього року, базується на переконаності Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) в тому, що винахідницька діяльність людини, яку скеровує система інтелектуальної власності, є визначальним фактором у створенні матеріальних благ, підвищенні життєвого рівня і забезпеченні нашої світової культурної спадщини.

Споконвіку людський прогрес рухала здатність генерувати оригінальні і корисні ідеї та мріяти про краще майбуття, сприяючи створенню цілого ряду винаходів, котрі поліпшували життя у таких сферах, як охорона навколишнього середовища, контроль за санітарним станом харчових продуктів, охорона здоров'я, а також різноманітнішому вибору музичних творів, кінофільмів і книг.

ВОІВ ставить собі за мету розвиток всесвітньої культури творчості, в якій система інтелектуальної власності всебічно використовується для зміцнення економічного розвитку та підвищення матеріального добробуту всього людства. Компоненти системи інтелектуальної власності, зокрема, патенти, товарні знаки та авторське право є потужним інструментом збирання результатів творчості і знань для сприяння економічному і культурному розвитку.

Мета нашої організації - ВОІВ полягає в тому, щоб заохочувати до використання цієї системи для реалізації творчого потенціалу, закладеного в кожного з нас. Це допоможе зробити наш світ привабливішим як для теперішніх, так і для майбутніх поколінь.



## ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

**О. Підпригора,**  
*провідний науковий співробітник сектору позначень  
НДІ інтелектуальної власності, доктор юридичних  
наук, професор, академік АПрН України*

За наших часів інтелектуальна діяльність та її здобутки все значнішою мірою визначають стратегію і тактику соціально-економічного розвитку будь-якого суспільства. Це об'єктивні процеси сучасного розвитку, і тому вони не можуть обминути і нашу державу Україну. Зростання ролі і значення інтелектуальної діяльності помітні й в Україні, яка ще має потужний науково-технічний і художньо-мистецький потенціал. Його раціональне використання може приносити і вже приносить окремим підприємцям вагомий прибуток. Тому все більше підприємців звертають увагу на інтелектуальну діяльність як на вигідну сферу підприємництва.

Світовий досвід свідчить, що прибуток від раціонального використання інтелектуальної власності можуть поповнювати державний бюджет майже на третину. Стрімке зростання вартості об'єктів інтелектуальної власності в цілому світі робить здобутки інтелектуальної діяльності міцнішим капіталом. Високий рівень розвитку науки, техніки, культури зумовлює політичну, економічну і будь-яку іншу незалежність держави, забезпечує її обороздатність, високий політичний авторитет у світі. У країнах, де ша-

нують і плекають науку, техніку і загалом інтелектуальну діяльність, раціонально використовують її надбання, багатше суспільство, вищий добробут народу.

Рівень соціально-економічного розвитку будь-якої країни на сучасному етапі визначає рівень розвитку науки - передові науковомісткі технології та інші високоефективні результати інтелектуальної діяльності. Зростання ролі і значення інтелектуальної діяльності для соціально-економічного розвитку суспільства зумовлює необхідність належного і ефективного правового забезпечення цієї діяльності. Право за сучасних умов стає визначальним фактором, який може забезпечити належне сприяння активному розвитку інтелектуальної діяльності та її ефективну правову охорону.

За роки незалежності України було розроблено, прийнято і впроваджено в дію блок законодавчих актів про інтелектуальну власність, десятки відомчих нормативних актів. Уже накопичено певний досвід застосування цього законодавства, виявлено його суперечливі положення, уразливі місця, певні неузгодженості тощо. За останні роки чинні закони України про інтелектуальну власність було істотно оновлено,



приведено у відповідність до міжнародних угод з інтелектуальної власності, враховано новітні вимоги ринкових відносин. Ухвалено нові редакції Законів України "Про авторське право і суміжні права" від 11 липня 2001 р.<sup>1</sup>, "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" від 1 червня 2000 р.<sup>2</sup>, Законом України "Про внесення змін до деяких законів України з питань інтелектуальної власності" від 21 грудня 2000 р.<sup>3</sup> внесено низку істотних змін до чинних законів України про інтелектуальну власність.

Верховною Радою ухвалено четверту Книгу проекту Цивільного кодексу України<sup>4</sup>, яка також враховує найновіші досягнення науки про інтелектуальну власність та практики застосування чинного законодавства з урахуванням останніх міжнародних угод.

Прийнято Закон України "Про приєднання України до Ніццької угоди про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків" від 1 червня 2000 р. та Закон "Про приєднання України до Протоколу Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків" від 1 червня 2000 р.

27 квітня 2001 р. Президент України видав Указ "Про заходи щодо охорони інтелектуальної власності в Україні". З 1 вересня 2001 р. набрав чинності новий Кримінальний кодекс України, який істотно посилив кримінальну відповідальність за порушення права інтелектуальної власності.

Оновлюються підзаконні та інші відомчі нормативні акти, які приво-

дяться у відповідність до оновленого законодавства України про інтелектуальну власність. Звичайно, про його ефективність говорити ще передчасно. Здійснено ряд заходів щодо зміцнення державного управління інтелектуальною власністю. Отже, держава робить усе необхідне для надійної правової охорони інтелектуальної власності, і все ж задовольнятися досягнутим немає найменших підстав.

На прибутковий характер інтелектуальної діяльності за умов ринкової економіки звертають увагу не лише підприємці, які здійснюють свою діяльність в межах чинного законодавства. Забезпечення одержання прибутку від інтелектуальної діяльності потребує вкладення чималих коштів в її організацію і особливо в реалізацію досягнутих результатів. Проте трапляється немало ділків, яких приваблює прибуток без будь-яких затрат. Іншими словами, вони привласнюють результати чужої інтелектуальної діяльності і без дозволу і договору з власниками мають на цьому зиск. Таке неправомірне "запозичення" останнім часом набуло досить серйозного масштабу в цілому світі. Не обминуло це "піратство" й Україну. Легкий прибуток приваблює злочинців.

Не можна стверджувати, що в Україні не ведеться боротьба з цим лихом. Проте незаконне використання чужої інтелектуальної власності приносить такий великий прибуток, надто у сфері виконання, фонограм і відеограм, що чинними правовими засобами досягти відчутного обмеження "піратства" поки

<sup>1</sup> Відомості Верховної Ради України, 2001, № 43, ст. 214.

<sup>2</sup> Відомості Верховної Ради України, 2000, № 37, ст. 307.

<sup>3</sup> Відомості Верховної Ради України, 2001, № 8, ст. 37.

<sup>4</sup> Цивільний кодекс України. Проект. - Українське право, 1999, № 1





дять. Проте розмір компенсації, який суд може встановити, досить солідний, що певною мірою примує задуматися "піратів".

Щоправда, необхідно зазначити і те, що жоден суд максимальної компенсації поки що не присуджував. Проте наведене не дає підстав сумніватися в штрафному характері компенсації, встановленої цією нормою Закону.

Гадаємо, що це принципово правильний підхід до проблеми відповідальності за порушення права інтелектуальної власності. Адже не можна визнавати відповідальністю те, що закон зобов'язує порушника відшкодувати заподіяні збитки особі, яка володіє авторським правом або суміжними правами. По суті це означає, що порушник вкрав у автора його можливий прибуток, а Закон йому поблажливо погрожує пальчиком і велить: "Поверни те, що вкрав". Це називається "понесенням невігідних майнових наслідків" порушником. Де ж тут ці "невигідні майнові наслідки", коли порушника зобов'язують повернути те, що йому не належить? Не можна ж визнати відповідальністю обов'язок боржника повернути кредиторі борг навіть, якщо боржника примусили до цього.

До сказаного варто додати, що в законі (байдуже, в якому) має бути норма, яка зобов'язувала б суд визначати точні терміни виконання рішення. У разі прострочення виконання рішення суду останній мав би право призначати штраф відповідно до прогресивної шкали. Така ж норма повинна стосуватися і десятипроцентного штрафу, що присуджується судом на користь державного бюджету.

Слід визнати, що система захисту авторського права і суміжних прав в

новій редакції Закону України "Про авторське право і суміжні права", якій присвячено V розділ цього Закону, набагато досконаліша від попередньої. Цей розділ містить чотири статті так само, як було в попередньому законі, проте вони істотно конкретизовані, уточнені, доповнені, приведені у відповідність до міжнародних угод. Так, наприклад, стаття 50 нової редакції Закону чіткіше визначає дії, які визнаються порушенням авторського права і суміжних прав. Закон їх поділяє на вісім видів. До першого виду належать дії, які порушують особисті немайнові права суб'єктів авторського права і суміжних прав, а також їхні майнові права. Безперечно, з урахуванням обмежень авторських і суміжних прав, встановлених Законом.

Вважаємо істотним досягненням нової редакції Закону чітке визначення неправомірних дій, які визнаються як піратство. Відповідно до Закону піратством у сфері авторського права і (або) суміжних прав є опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (в тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм і програм мовлення. Закон містить також визначення плагіату, яким визнається оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору. Доречно зазначити, що новий Кримінальний кодекс України не містить визначення плагіату і, отже, не визнає його кримінальним правопорушенням.

Окремим видом правопорушення визнається ввезення на митну територію України примірників творів (в



тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм, програм мовлення. Нове в цій нормі полягає в тому, що правопорушенням визнається ввезення на митну територію України зазначених об'єктів без будь-яких застережень, якщо таке ввезення здійснено без дозволу суб'єктів авторського права і суміжних прав.

Новою є норма, яка визнає правопорушенням авторського права чи суміжних прав вчинення дій, що створюють загрозу порушення авторського права і (або) суміжних прав. Це означає, що сама підготовка до порушення авторського права і (або) суміжних прав Законом визнається їх порушенням. Новими є норми, які визнають порушенням авторського права і (або) суміжних прав будь-які дії, спрямовані на свідоме уникнення технічних засобів захисту зазначених прав. До цих дій прирівнюються виготовлення, розповсюдження, ввезення з метою розповсюдження і застосування засобів такого уникнення.

Важливою для захисту авторського права і (або) суміжних прав є визнання правопорушенням підроблення, зміни чи вилучення інформації, зокрема, в електронній формі, про управління правами без дозволу суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав чи особи, яка здійснює таке управління. До цього ж виду прилучається ще одне правопорушення, чого не було в старій редакції Закону. Розповсюдження, ввезення на митну територію України з метою розповсюдження, публічне сповіщення об'єктів авторського права і (або) суміжних прав, з яких без дозволу суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав вилучено чи змінено інформацію про

управління правами, зокрема, в електронній формі.

Таким чином нова редакція чітко визначила як дії, які визнаються правопорушеннями, будь-який свідомий обман, спрямований на неправомірне використання об'єктів авторського права і (або) суміжних прав.

Нова редакція Закону про авторське право істотно розширила цивільно-правові засоби захисту авторського права і (або) суміжних прав, які можуть бути використані судом. Передусім, суд має право і зобов'язаний заборонити опублікування творів, їх виконання чи постановки, випуск примірників фонограм і відеограм, сповіщення та будь-яке інше використання контрафактного твору чи просто чужого твору. Суд має право припинити розповсюдження об'єктів авторського права і (або) суміжних прав. Одним із дієвих засобів, які може застосувати суд, є вилучення (конфіскація) контрафактних творів, фонограм, відеограм чи програм мовлення. Конфіскації підлягає також обладнання і матеріали, призначені для виготовлення і відтворення контрафактних примірників творів, фонограм, відеограм чи програм мовлення. У засобах масової інформації публікується інформація про допущене порушення авторського права і (або) суміжних прав. Зрозуміло, що така публікація може мати місце за умови, що в ході судового розгляду було доведено факт порушення або факт наявності дій, що створюють загрозу порушення цих прав.

Одним з основних завдань суду є прийняття рішення про відшкодування збитків, завданих порушенням авторського права і (або) суміжних прав, а також стягнення отри-



маного порушником внаслідок порушення доходу. Суб'єкт авторського права і (або) суміжних прав на свій розсуд замість стягнення збитків і доходу має право просити суд присудити виплату компенсації, що визначається судом, у розмірі від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат. Суб'єкт авторського права і (або) суміжних прав має право вимагати також відшкодування моральної (немайнової) шкоди, завданої порушенням авторського права і (або) суміжних прав.

Власне штрафний характер цивільно-правової відповідальності за порушення авторського права і (або) суміжних прав полягає в тому, що суд може прийняти рішення про накладення на порушника штрафу у розмірі 10 відсотків суми, присудженої судом на користь позивача. Сума штрафу направляється до Державного бюджету України.

Нова редакція закону України "Про авторське право і суміжні права" передбачає певні заходи для захисту інтересів відповідача у справі

порушення авторського права і (або) суміжних прав. Визначені Законом заходи видаються доцільними і виправданими. Якщо зазначені тимчасові заходи було скасовано за наявності належних підстав або при розгляді справи з'ясується відсутність факту порушення чи загрози порушення авторського права і (або) суміжних прав, суд має право на клопотання відповідача прийняти судові рішення щодо надання відповідачеві належної компенсації позивачем за будь-яку шкоду, завдану цими заходами.

Прийняття закону України "Про авторське право і суміжні права" в новій редакції від 11 липня 2001 року істотно удосконалило захист авторського права і суміжних прав. На сьогодні зазначена система захисту авторського права і суміжних прав є найдосконалішою серед систем захисту прав, передбачених іншими законами про інтелектуальну власність.

*(Продовження у наступному номері)*

## Повідомлення

### Шановні читачі та користувачі мережі Інтернет!

Усю необхідну інформацію про наш журнал ви зможете знайти на сайті Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності [www.ndiiv.org.ua](http://www.ndiiv.org.ua).

Тут ви дістанете інформацію щодо умов передплати журналу, зможете переглянути архів попередніх випусків, а також ознайомитесь з анонсами наступних номерів.

Також на сайті до вашої уваги представлено всю необхідну і корисну інформацію щодо сфери інтелектуальної власності в Україні, Росії та в інших країнах світу. Тут ви знайдете закони, документи, публікації, новини, поради фахівців, дати проведення конференцій і семінарів, літературу, інтернет-посилання і все, що необхідно для фахівців, студентів та всіх зацікавлених проблемами інтелектуальної власності.



## ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

**С. Ревуцький,**

*завідувач сектору інновацій НДІ інтелектуальної  
власності, кандидат економічних наук*

### **Передмова**

До останнього часу економічна категорія "інтелектуальний капітал" залишалася лише в теоретичних розробках учених і не виходила за межі практичних передумов економічного розвитку суспільства.

Поняття "інтелект" означає розум, здатність мислити, пізнавальні здібності людини. Інтелект виступає як протилежність почуттєвому сприйняттю - відчуттю. Відповідно "інтелектуальний" означає розумовий, що належить до пізнання, яке здійснюється розумом. Інтелектуальні результати в галузях розумової діяльності (науки, техніки) подаються як результати пізнання. При цьому продуктом розумової діяльності людини є знання.

Кожний новий результат інтелектуальної праці, кожне нове знання так чи інакше придатні для споживання, використання іншими людьми у своїх інтересах.

З інтелектуальних ресурсів суспільства формується інтелектуальний капітал. При цьому слід наголосити, що у світовій економіці кінця ХХ - початку ХХІ століть надзвичайно швидко набирає ваги роль інтелектуального капіталу. Саме інтелектуальний капітал дедалі біль-

ше перетворюється на провідний чинник економічного зростання та міжнародного обміну, радикальних структурних зрушень, стає головним у визначенні ринкової вартості високотехнологічних компаній та формуванні стало високого рівня конкурентоспроможності. Усе це дає підставу для проголошення факту становлення якісно нового типу економіки - "економіки, що базується на знаннях", яку в США в 1990-х роках назвали "новою економікою". У цій економіці головна роль належить вартості, що створюється знанням [1].

До останнього часу багато суб'єктів ринкової діяльності історично володіли значними перевагами перед своїми конкурентами завдяки наявності запатентованих результатів науково-дослідних та дослідно-конструкторських розробок і брали участь у процесі захисту своїх ноу-хау.

Зазначеними активами й вичерпувалось поняття інтелектуального капіталу. А тим часом, в сучасних умовах було б занадто необачно зупинитися на такому порівняно вузькому трактуванні поняття "інтелектуальний капітал". Ринкові умови спонукають підприємців до пошуку



та розвитку інших значущих форм нематеріальних активів підприємства.

Тому читачам журналу пропонується цикл статей, які розкривають сутність інтелектуального капіталу як економічного явища, з характеристикою його складових. В основу цих статей покладено книгу Енні Брукінг, яку нещодавно побачив світ [2].

Крім того, нами будуть залучатися інші наукові джерела зарубіжних та вітчизняних учених з цієї важливої проблеми. Сподіваємось, що розкриття основних положень книги Е. Брукінг буде корисним та своєчасним для читачів журналу "Інтелектуальний капітал".

Книга "Інтелектуальний капітал" складається з 12 глав, у яких висвітлюються наступні питання:

- перша глава знайомить читачів з характерними рисами підприємств третього тисячоліття;
- у другій главі автор зупиняється на сутності інтелектуального капіталу, розкриваючи при цьому загальні риси його складових;
- у главах третій - шостій автор докладно зупиняється на чотирьох складових інтелектуального капіталу (ринкові активи, інтелектуальна власність як актив, людський актив та інфраструктурний актив);
- у сьомій та восьмій главах розглядаються окремі питання планування аудиту інтелектуального капіталу та аудиту інтелектуального капіталу в цілому;
- у дев'ятій главі докладно висвітлюються питання управління інтелектуальним капіталом;
- у десятій главі автор зупиняється на питаннях управління

знаннями та висвітлюються питання корпоративної політики;

- у одинадцятій главі розглядається примноження інтелектуального капіталу;
- у дванадцятій главі автор детально висвітлює питання оцінки інтелектуального капіталу.

Крім того, в книзі наводяться загальні зведення концепції інтелектуального капіталу, глосарій, різні показники інтелектуального капіталу.

Розглянемо зміст цієї книги докладніше.

Е. Брукінг зупиняється на характерних рисах підприємств третього тисячоліття. При цьому автор підкреслює, що з приходом комп'ютерів та інформаційних технологій природа підприємств різко змінилася.

Для залучення клієнтів і надання їм товарів та послуг компанії зараз використовують вже зовсім не ті методи та навички, які використовувалися підприємцями в другому тисячолітті. Ці навички розвиваються під впливом інформаційних та телекомунікаційних технологій, які, в свою чергу, потребують більш високої кваліфікації робітників, які б володіли новими званнями, і активно їх використовують на практиці на противагу ручній праці. Головна цінність для підприємства третього тисячоліття полягає в його робітниках, а точніше, в їхніх знаннях.

Інтелектуальний капітал, - образно підкреслює автор роботи [2], - існував з давних часів: він виник тоді, коли мандрівний торговець установав добрі взаємини з покупцем, тобто завоював собі "добре ім'я". Згодом інтелектуальний капітал змінив свої властивості та якості.



Особливо якісний стрибок стався за останні два десятиріччя щодо наповнення властивостей та якостей інтелектуального капіталу. Це обумовлено тим, що стався прорив у визначальних галузях науки і техніки, включаючи інформаційні технології, в засобах масової інформації та комунікації.

Внаслідок згаданого прориву ми придбали нові інструменти формування світової економіки, чимало з яких мають у собі нематеріальні переваги, яких ніколи не існувало раніше, а зараз вони сприймаються як звичайна річ - це нові якості інтелектуального капіталу. При цьому слід підкреслити, що компанії не можуть без них функціонувати - їх наявність забезпечує конкурентні переваги, і тому цілком справедливо їх вважають активами.

Інтелектуальний капітал, - підкреслює автор, - це термін для позначення нематеріальних активів, без яких жодна компанія не може існувати.

Е. Брукінг розділяє інтелектуальний капітал на чотири основних частини:

- ринкові активи;
- інтелектуальна власність як актив;
- людські активи;
- інфраструктурні активи.

Інтелектуальний капітал, зазначають інші автори, визначається як знання, формалізовані, зафіксовані та використані для виробництва інтелектуально місткішої продукції та одержання конкурентної переваги. Зміст цього поняття різнобічно обґрунтовано Т. Стюартом та Л. Едвінсоном [3, 4].

Як наголошують ці ж автори, інтелектуальний капітал - структурно складне явище. Сукупно з еле-

ментами гуманітарного та споживчого капіталу, він охоплює так званий структурний капітал, який, у свою чергу, включає інноваційний капітал, а останній - комплекс об'єктів, що становлять інтелектуальну власність. Отже, інтелектуальна власність є важливою складовою інтелектуального капіталу.

Ринкові активи, - як підкреслює Е. Брукінг, - це той потенціал, який забезпечується нематеріальними активами, пов'язаними з ринковими операціями (наприклад, різноманітні марочні назви товару, покупці, з їхньою прихильністю до цих марочних назв тощо).

Значущість ринкових активів полягає в тому, що вони забезпечують конкурентні переваги в зовнішньому середовищі. Ринкові активи гарантують обізнаність покупців стосовно відмітних особливостей підприємця та характеристики його діяльності. Розробка ефективних стратегій на ринку гарантує, що за нагадування корпоративного імені у думках покупця негайно виникне те, що цій фірмі вигідно. Ця стратегія - повторюваність угод, портфель замовлень, канали розподілу, різні контракти та угоди (ліцензування, франшиза тощо).

Інтелектуальна власність, - як стверджує автор, - включає ноу-хау, комерційні таємниці, патенти та авторські права. До неї також належать торговельні марки (знаки для товарів та послуг).

Інтелектуальна власність є тим інструментом, який затверджується законом для захисту різноманітних корпоративних активів. Наприклад, нові рішення, які стосуються виробництва товарів та їхніх компонентів і які можна запатентувати. Цінність патенту полягає в тому, що він за-



кріплює за своїм власником монополію на запатентовані винаходи на певний термін, при цьому період захисту в різних країнах світу неоднаковий. Патент має особливу цінність, оскільки він захищає сам продукт: у такому разі ніхто інший не має права на копіювання цього продукту.

Під людськими активами мають на увазі сукупність колективних знань працівників підприємства, їхні творчі здібності, уміння вирішувати проблеми, лідерські якості, підприємницькі та управлінські навички. Сюди також зараховують психометричні дані та свідчення про новаторські думки окремих осіб в різних ситуаціях, наприклад, за командної організації робіт чи за стресових ситуацій.

Людські активи - це якість, яка властива лише людям. Немає такого підприємства, яке могло б функціонувати без хоча б однієї людини. При цьому, на відміну від ринкових інтелектуальних та структурних активів, людські активи не належать компанії.

Інфраструктурні активи - це ті технології, методи та процеси, які роблять діяльність підприємства взагалі можливою: це корпоративна культура, методи оцінки ризиків,

методи управління торговим персоналом, фінансова структура базових даних по ринку в цілому та по окремих покупцях, комунікаційна система. Усе це подібно до електронної пошти та телеконференції, тобто це те, на чому базується робота підприємства. Ми говоримо при цьому не про вартість матеріальних предметів, які формують комп'ютерну систему, а про характер використання таких систем в організації. Добрим прикладом може слугувати Інтернет. Уміння завдяки Інтернету продавати товари означає, що підприємство формує додатковий канал розподілу, і таким чином Інтернет переходить до розряду активів.

Значущість інфраструктурних активів полягає в тому, що вони дають змогу підприємству функціонувати більш упорядковано, надійно, справно та якісно. Вони також формують середовище, в якому працівники підприємства працюють та спілкуються між собою. Інфраструктури і активи підлягають коригуванню відповідно до ринкової ситуації. Підприємства, які не переглядають своїх інфраструктурних активів, швидко втрачають переваги, які дозволяли б їм бути на ринку провідними. ♦

#### Література:

1. Сакайя Т. *Стоимость, создаваемая знаниями, или История будущего. В кн.: Новая индустриальная волна на Западе. Антология.* / Под. ред. В.Л. Иноземцева - М., 1999, С. 337-371.
2. Энни Брукинг. *Интеллектуальный капитал. Ключ к успеху в новом тысячелетии (перевод с англ.).* Санкт-Петербург - Москва - Харьков - Минск 2001.
3. Стюарт Т. *Интеллектуальный капитал. Новый источник богатства организаций.* В кн.: *Новая индустриальная волна на Западе*, С. 372-401.
4. Эдвинсон Л., Мэлоун М. *Интеллектуальный капитал. Определение истинной стоимости компании.* В кн.: *Новая индустриальная волна на Западе*, С. 448-464.



## ВИДИ ЛІЦЕНЗІЙНИХ ПЛАТЕЖІВ У ПАТЕНТНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

**В. Крижна,**

*завідувач лабораторії проблем захисту прав інтелектуальної власності НДІ інтелектуальної власності, кандидат юридичних наук, доцент Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого*

Процес науково-технічної революції вкупі зі становленням ринкової економіки значно збільшили значення результатів творчої діяльності у розвитку матеріального виробництва і житті суспільства. У зв'язку з цим набуває все більшого поширення використання винаходів, корисних моделей і промислових зразків зацікавленими особами шляхом отримання ліцензій від патентовласників на підставі ліцензійних договорів.

Особливість визначення ціни ліцензії полягає в тому, що її розрахунок проводиться з огляду на можливу комерційну долю об'єкта, право на використання якого надається. Визначити її досить складно, оскільки вона залежить від значної кількості різноманітних чинників. Неможливо однозначно встановити комерційну цінність винаходів, корисних моделей, промислових зразків до їх практичної реалізації, тобто до укладення договору. Пояснюється це, зокрема, специфікою об'єктів промислової власності, ціна яких має маркетинговий характер, оскільки визначається співвідношенням попиту і пропозиції, ефективністю для споживача, а не кількістю фактично витраченої праці

розробників. Це певною мірою обумовлює також складність встановлення розміру ліцензійної винагороди.

Розрізняють грошові та негрошові ліцензійні платежі. До останніх належать, зокрема, обмін ліцензіями, передача товару тощо. Актуальнішими є грошові винагороди, у зв'язку з чим на їх розгляді ми зупинимось детальніше. Вони можуть бути у вигляді паушальних платежів (твердої суми), роялті (періодичних процентних відрахувань) або комбінованих (змішаних) платежів.

Паушальний платіж - це тверда сума, яка виплачується одноразово або у розстрочку (в декілька прийомів). Сторони самостійно визначають момент виплати винагороди. Вона може здійснюватися, наприклад, при підписанні угоди, при передачі технічної документації, по досягненні проектної потужності або продуктивності тощо.

У деяких випадках паушальний платіж може виплачуватися поетапно, зокрема, в залежності від виконання певних умов договору або у прямо зазначені дати. У зв'язку з цим видається не цілком точним вживання терміна "одноразовий платіж" стосовно зазначених сум.



Сам по собі паушальний платіж використовується досить рідко. Він доцільний і застосовується здебільшого у таких випадках: угода укладається з економічно слабким, невідомим або маловідомим ліцензіатом, у зв'язку з чим є сумніви щодо можливості останнього успішно налагодити комерційну реалізацію об'єкта; ліцензіар не має достатніх можливостей для здійснення контролю за діяльністю контрагента з використання предмета ліцензії або складно проконтролювати обсяг випущеної за ліцензійним договором продукції; за надання супутніх ліцензій тощо.

Переваги паушальних платежів для ліцензіара полягають у можливості за короткий термін отримати значні грошові надходження, які відшкоднують витрати на розробку науково-технічного досягнення; у відсутності комерційних та інших ризиків, пов'язаних з невдачами ліцензіата при використанні об'єкта, які можуть виникнути в період чинності угоди; у відсутності необхідності здійснювати контроль за діяльністю ліцензіата (за винятком випадків надання дозволу також на знак для товарів і послуг, якщо згідно з п. 5 ст. 16 Закону України "Про охорону прав на знаки для товарів та послуг" наявність контролю обов'язкова).

Однак паушальні платежі мають і недоліки з позиції ліцензіара, оскільки їх розмір, як правило, менший від суми, яка може бути отримана при виплаті винагороди у формі періодичних процентних відрахувань. За розширення обсягу використання наданого винаходу, корисної моделі або промислового зразка, якщо це не суперечить умовам ліцензійного договору, патентовласник не отримує жодних додаткових

прибутків. До недоліків можна віднести відсутність даних про рентабельність використання об'єкта ліцензіатом тощо.

Перевага паушальних платежів для ліцензіата полягає у відсутності контролю зі сторони ліцензіара за виробничим процесом (включаючи дозвіл на знак для товарів і послуг). Однак не завжди прийнятна ця форма і для ліцензіата, зважаючи на необхідність сплати значних сум до отримання прибутку і більш високого ступеня ризику, пов'язаного з придбанням ліцензії (вкладені витрати можуть себе не виправдати, наприклад, у разі невдалої кон'юнктури, яка склалася на ринку, підсиленні конкуренції тощо). Тому у зв'язку з вказаними обставинами сума зазначеної винагороди є меншою.

До того ж, паушальний платіж має істотний недолік - він не відбиває дійсної вартості наданого на об'єкт промислової власності дозволу, оскільки не враховує реальні прибутки ліцензіата, можливі зміни обсягу використання тощо. Уникнути цього можна шляхом комбінування його, наприклад, з роялті.

Основним видом ліцензійних платежів у світовій практиці є роялті. Їхню популярність обумовлено безпосереднім зв'язком з фактичним використанням наданого права на винахід, корисну модель чи промисловий зразок.

Законодавство України вживає цей термін в п. 1.30 Закону "Про оподаткування прибутку підприємств". Відповідно до нього роялті - платежі будь-якого виду, одержані як винагорода за користування або за надання права на користування будь-яким авторським правом на літературні твори, твори мистецтва або науки, включаючи комп'ютерні



програми, інші записи на носіях інформації, відео- або аудіокасети, кінематографічні фільми або плівки для радіо- чи телевізійного мовлення; за придбання будь-якого патенту, зареєстрованого знака на товари і послуги чи торгової марки, дизайну, секретного креслення, моделі, формули, процесу, права на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау). Не вважаються роялті платежі за отримання зазначених об'єктів у володіння або розпорядження чи власність особи, або якщо умови користування такими об'єктами власності надають право користувачу продати або відчужити іншим способом такий об'єкт власності або оприлюднити (розголосити) секретні креслення, моделі, формули, процеси, права на інформацію щодо промислового, комерційного або наукового досвіду (ноу-хау), за винятком випадків, коли таке оприлюднення (розголошення) є обов'язковим згідно із законодавством України.

Таким чином, наведене поняття сформульовано досить широко, оскільки охоплює будь-який платіж за використання результатів творчої діяльності. Однак у патентному праві склалося інше розуміння цього терміна. Роялті - це періодичні відрахування, які виплачуються впродовж терміну дії договору, своєрідна форма участі ліцензіара у прибутках ліцензіата, тобто це лише одна з форм ліцензійної винагороди.

Якщо паушальний платіж може враховувати тільки заздалегідь скалькульовані прибутки, то при періодичних процентних відрахуваннях ліцензіар має можливість повністю отримати належну йому частку у дійсному прибутку від застосування об'єкта, хоча цей процес і розтя-

гується на цілий термін дії договору.

При застосуванні зазначеного виду платежів найбільш складним є визначення ставки і бази роялті. База роялті - встановлення того, з чого повинні проводитися відрахування. Завдяки їй одержуваний сторонами прибуток від використання винаходу, корисної моделі або промислового зразка змінюється відповідно до модифікації обсягу виробництва, продажів продукції або застосування технології на підставі наданого дозволу.

За базу роялті можна взяти економічний ефект, товарообіг, вартість виробленої продукції, валовий прибуток, собівартість продукції, одиницю товару, ціну цілого виробу або його частин, прибуток тощо.

Можливі і специфічні бази обчислення платежу, зумовлені технологічними особливостями запатентованих процесів, які набувають все більшого поширення: вартість або кількість переробленої запатентованим способом сировини або окремих компонентів, що вживаються в процесі виробництва; встановлена потужність запатентованого обладнання і т.ін.

Вибір бази виплати залежить від низки економічних і технічних чинників. Якщо дозволяє специфіка об'єкта, стосовно якого надано ліцензію, то найпоширенішою базою роялті є одиниця виробленої або реалізованої продукції. У цьому разі відрахування можуть бути у вигляді заздалегідь установленого твердого розміру з одного виробу або у вигляді відсотка від суми його реалізації.

Фіксована ставка збору з одиниці виробленої продукції, тобто поштучний підхід, більше застосовується у



випадках, коли: ліцензія надається на винахід, корисну модель або промисловий зразок, який використовується в масовому виробництві виробів стандартної номенклатури; договір укладається з невідомими або маловідомими ліцензіатами (оскільки розміри виробництва і збуту проконтролювати легше, ніж інші показники); об'єкт промислової власності належить лише до частини продукції або технологічного процесу, у зв'язку з чим на нього припадає відносно невелика частина вартості більш великого виробу; дозвіл надається не на основний, а на допоміжні процеси виробництва виробу (сортування, упаковка, маркування тощо).

Використання відсотка від ціни виготовлених або проданих за ліцензійним договором товарів як бази роялті має перевагу в тому випадку, коли важко встановити ціну реалізації продукції і вклад, який вносить технологія у вартість виробу.

Якщо надається право на використання способу або технології, базою роялті може бути обсяг виготовленої або реалізованої з їх застосуванням продукції або вартість основної переробленої сировини. Останній варіант застосовується і в тому випадку, коли встановити єдину ставку роялті для всіх виробів неможливо, а за ліцензією випускається асортимент виробів з тієї самої сировини.

Встановлення винагороди у вигляді фіксованого твердого відсотка до обігу з виробництва (реалізації) всіх виробів, у яких використано винахід, корисна модель або промисловий зразок, є прийнятнішим, якщо: результат творчої діяльності використовується для виготовлення широкого кола виробів нестандартної номенклатури чи належить до частини технологічного процесу або

продукції, що випускається за договором; коли важко встановити фактичну ціну продукції і той вклад, що вносить технологія у вартість виробу; при укладенні угоди з маловідомим ліцензіатом. Таким чином ліцензіар може застрахувати себе від ризику, пов'язаного з коливаннями цін на ліцензійну продукцію і збільшенням її собівартості.

Незважаючи на те, що сплата ліцензійної винагороди у вигляді певної частки від прибутку враховує реально отримані за договором вигоди, як база роялті прибуток використовується лише зрідка. Пояснюється це тим, що вона залежить від безлічі чинників. На її розмір впливає правильний вибір цінової політики, каналів збуту, сегментування ринку тощо. Тому ліцензіар прагне захистити себе від можливих маркетингових помилок контрагента. Проблема полягає і в тому, що ліцензіат не завжди погодиться надати повний доступ ліцензіару до бухгалтерських документів для отримання необхідної інформації. Та й патентовласника може не задовольняти необхідність періодично проводити контрольні розрахунки протягом цілого терміну дії угоди.

Ставка роялті - це розмір відсотка відрахувань. На його величину впливають: обсяг патентної охорони (високі щорічні відрахування застосовуються у тих випадках, коли об'єкт надійно захищений блоком патентів); якість складення формули винаходу; вид ліцензії; термін договору; можливість здійснення контролю за випуском продукції (якщо контроль ускладнений, ставка автоматично підвищується) тощо.

У міжнародній практиці укладення ліцензійних договорів широко розповсюджено використання таких ставок роялті, які раніше встанов-



лювались в аналогічних угодах або переважають у даній галузі. У зв'язку з цим існують стандартні ставки роялті в окремих галузях промисловості. В Україні інформація про винагороду за надання ліцензій на винаходи, корисні моделі і промислові зразки не є доступною для широкого кола осіб.

Ставка роялті може бути фіксованою або змінною. В останньому разі розмір винагороди диференціюється залежно від терміну дії угоди, обсягу виробництва і збуту ліцензованої продукції або цін її реалізації.

Ставка може мати характер прогресії, тобто з часом збільшуватися, або регресії, тобто зменшуватися по закінченні певного терміну. Так, можна передбачити, що рівень роялті буде вищим доти, доки ліцензіар не отримає певної суми, після чого виплачувана винагорода зменшується.

Комбіновані (змішані) платежі - періодичні платежі у поєднанні з паушальними або мінімально гарантованими платежами.

Фіксовані платежі використовуються у більшості договорів, але частка їх невелика. Щоб установити розмір комбінованих платежів, спочатку рекомендується встановити розмір первісних платежів, а після цього відповідно зменшити ставку роялті.

У тому разі, коли паушальний платіж поєднується з періодичними процентними відрахуваннями, він набирає специфічної форми попереднього, гарантійного внеску, тобто служить своєрідним авансом для забезпечення виконання договору і

своєрідною гарантією серйозності намірів ліцензіата.

За змішаної винагороди первісні платежі можуть вноситись як одноразово, так і в розстрочку, але, як правило, до початку реалізації винаходу, корисної моделі або промислового зразка. Інша частина у вигляді роялті підлягає виплаті у процесі комерційного використання об'єкта ліцензії, наприклад, по закінченні кожного звітного періоду.

На наш погляд, наявність мінімальних гарантованих сум вкупі з роялті перетворює їх на змішані платежі.<sup>1</sup> Адже у цьому разі йдеться не просто про виплату винагороди у вигляді періодичних відрахувань, а й про існування певної твердо фіксованої суми, меншими за яку платежі не можуть бути. Тобто ліцензіат зобов'язується сплачувати ліцензіару обумовлену суму по закінченні встановленого періоду незалежно від результатів його діяльності і отриманого прибутку. Інколи застереження щодо мінімальної винагороди означає суму, яка має бути сплаченою ліцензіатом не за певний період, а впродовж цілого терміну дії угоди.

Наявність такої умови стимулює ліцензіата до швидкої реалізації винаходу, корисної моделі або промислового зразка, право на використання якого надано за ліцензійним договором.

Таким чином, практика виробила декілька форм ліцензійної винагороди в патентному праві, що дасть можливість контрагентам, враховуючи конкретні обставини, вибрати прийнятний для них варіант. ♦

<sup>1</sup> У літературі існує й інша точка зору. Так, В.І. Мухопад наявність щорічних мінімально гарантованих платежів розглядає лише як умову платежів на базі роялті (Мухопад В.І. Лицензионная торговля: маркетинг, ценообразование, управление. - М.: ВНИИПИ, 1997. - с. 219).



## А Н О Н С

*Для досягнення економічного та соціального добробуту суспільства кожна країна потребує добре розвинутої та налагодженої системи управління інтелектуальною власністю. Виходячи за межі національних кордонів, чітко організована система сприяє досягненню більшої стабільності та захищеності прав за умов все конкурентнішого глобального ринку шляхом ефективного їх забезпечення.*

*Крім того, ця система може допомогти у боротьбі з такими різновидами нелегальної діяльності, як контрафакція та піратство. Людський фактор країн, що розвиваються, відіграє ключову роль у забезпеченні розуміння ними усіх переваг національних та міжнародних систем охорони інтелектуальної власності.*

З документів Всесвітньої організації  
інтелектуальної власності

### ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

На сторінках нашого журналу пропонуємо вашій увазі рубрику **Досвід країн світу**, у якій будемо знайомити із системами охорони прав інтелектуальної власності розвинених країн світу. Зокрема, йтиметься про:

- законотворчий процес, методики та механізми його здійснення;
- історичні довідки;
- кошти на утримання та розвиток систем державними та приватними структурами;
- взаємодію державних та приватних науково-дослідних та інших структур;
- перспективи розвитку;
- обізнаність населення та бізнес-структур;
- погляд вітчизняних фахівців на міжнародний досвід.

Маємо надію, що рубрика буде цікавою для читачів і стане незамінним помічником для фахівців сфери інтелектуальної власності.



## ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД КОЛЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРАВОМ СЛІДУВАННЯ

**В. Дроб'язко,**  
*завідувач відділу авторського права та суміжних прав  
НДІ інтелектуальної власності, консультант  
Українського агентства з авторських та суміжних  
прав, кандидат філологічних наук*

Право слідування (право автора або його спадкоємців на одержання від продавця винагороди в розмірі певного відсотка від публічного перепродажу (через аукціон, художній салон, магазин тощо) оригіналу твору образотворчого мистецтва) вперше законодавчо визнано в Європі у Франції (1920 р.), потім - у Бельгії (1921 р.), Італії (1941 р.), Іспанії (1957 р.), Німеччині (1965 р.), Португалії (1966 р.) Данії (1989 р.), Греції (1993 р.), Фінляндії (1995 р.), Швеції (1995 р.) [1].

В Україні право слідування вперше визнано Законом України від 23 грудня 1993 р. "Про авторське право і суміжні права" (стаття 23) [2], підтверджено новою редакцією цього Закону від 11 липня 2001 р. (стаття 27) [3]. Проте й нині це право не має в нашій країні практичного застосування. Тому висвітлення європейського досвіду в цій важливій сфері інтелектуальної власності буде корисним і повчальним.

На міжнародному рівні право слідування введено до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів під час її перегляду 1948 року. Статтею 14 *ter* передбачено наступні положення:

"1. Стосовно оригіналів творів мистецтва ... автор, а після його

смерті особи чи установи, уповноважені національним законодавством, користуються правом часткової участі в кожному продажу твору після його першого відчуження, здійсненого автором.

2. Охорона, передбачена попереднім пунктом, може бути витребувана в кожній країні Союзу, якщо національне законодавство країни, до якої належить автор, це дозволяє, і в обсязі, допустимому законодавством країни, де витребується ця охорона.
3. Порядок збору і розміри сум визначаються кожним національним законодавством" [4].

Велика законодавча різноманітність стосовно права слідування пояснюється, зокрема, гнучкістю зазначених положень Бернської конвенції, відповідно до яких держави-члени вільні вводити або не вводити це право до їхнього національного законодавства, застосовувати їх за умови взаємності.

Існують два методи обчислення розміру ставки збору у сфері права слідування. За першим такий збір обчислюється, зважаючи на підвищення ціни твору при кожному продажу, за другим - на підставі ціни кожного продажу. Проте визначено



деякі граничні ціни, при продажу за якими право слідування не виникає. У першій групі країн ставка збору (оскільки вона обчислюється тільки з різниці між попередньою і наступною цінами продажу), як правило, вища, ніж у другій групі. У переважній більшості країн збір сплачується продавцем, проте, наприклад, в Угорщині збір сплачує покупець [5].

Причиною того, що право слідування не визнано у значно більшій кількості зарубіжних держав, є існування побоювань щодо можливості практичної реалізації зазначеного права. Ці побоювання небезпідставні, бо є ряд країн, серед яких і Україна, де дійсно існують проблеми, пов'язані з практичною реалізацією права слідування. Досвід же інших країн свідчить, що цих проблем можна уникнути шляхом відповідного регулювання процесу практичної реалізації цього права через застосування відповідної системи колективного управління майновими правами.

Найкраще розв'язання проблеми практичної реалізації права слідування з використанням системи колективного управління існує в Німеччині. Тут право слідування було впроваджено Законом про авторське право 1965 р. і застосовується не лише в разі продажу через ділерів. Проте спочатку Закон не містив ніяких процедур з практичного застосування цього права, як не містить нині зазначених положень Закон України. Аукціоністи й ділери відмовлялися платити збір на тій підставі, що вони не є продавцями, і водночас під приводом комерційної таємниці не розкривали імен і адрес продавців. Тривала судова процедура завершилася рішенням Верховно-

го суду 1971 р., відповідно до якого аукціоніст і ділер можуть відмовитися повідомити ім'я і адресу продавця тільки за умови, що вони самі сплатять винагороду. Проте обов'язку надавати таку інформацію встановлено не було.

Закон Німеччини від 10 листопада 1972 р. завершив роботу з прийняття правил практичного застосування права слідування. Цей Закон впровадив загальний обов'язок надання інформації, визначив розмір збору - 5 % від ціни перепродажу (такий розмір визначено і статтею 27 Закону України), граничну ціну, від якої розпочинається право слідування, у розмірі 100 німецьких марок. У новому Законі організаціям колективного управління майновими правами відведено значну роль. Право вимагати надання інформації було полишено тільки організаціям управління майновими правами. Це було зроблено з метою захистити аукціоністів і ділерів від великої кількості індивідуальних запитів.

1980 р. було зроблено наступний дуже важливий крок для використання можливостей колективного управління. Було підписано договір між BILD-KUNST, організацією колективного управління майновими правами художників, і організацією, що об'єднує ділерів та діє у сфері продажу творів мистецтва. Угода стосувалася творів, створених у XX столітті. Ділери, котрі діяли у сфері продажу творів мистецтва, зобов'язалися сплачувати 1 % від обігу всіх продажів творів мистецтва, створених у XX столітті. Ця ставка базувалася на розрахунку, за яким щорічний грошовий обіг ділерів становив 100 млн. німецьких марок, а виплати, які необхідно здійснювати



згідно з правом слідування, вкупі з впровадженими 1980 р. виплатами зі спеціального страхування зросли до 1,5 млн. німецьких марок. Було також погоджено: якщо обчислена таким чином сума буде нижчою за рівень, що базується на цьому положенні, то матимуть місце подальші переговори. На свої адміністративні витрати BILD-KUNST відраховує 20 %. Відповідно до порядку розподілу, чинного у BILD-KUNST, зі збору, належного спадкоємцям авторів, виплачується 10 % до фонду підтримки живих авторів, а з винагороди, належної живим авторам, 10 % вираховується як платіж до фонду соціального страхування і ще 10 % вираховується до фонду підтримки творчості.

У Франції до прийняття Закону 1957 р. діяло наступне правило. У тому разі, якщо правовласник виконував певні формальності (оформляв заяву), державний службовець вираховував винагороду, відповідно до права слідування, від суми, належної продавцеві. Протягом трьох днів після продажу відрахована сума призначалася для художника і передавалася або агенту художника, або самому художнику. Якщо вимога про передачу відрахованої винагороди не з'являлася, державний службовець був зобов'язаний протягом місяця інформувати власників прав рекомендованим листом. Впродовж трьох місяців від дати продажу обов'язок службовця припинявся шляхом повернення продавцеві утриманої суми.

Після впровадження французького Закону 1957 р. зазначену систему припинили застосовувати, і шляхом укладення угоди між організаціями колективного управління майновими правами та Національною пала-

тою аукціоністів і з врахуванням раніше застосовуваної практики було засновано систему збору винагороди, належної відповідно до права слідування.

Організації колективного управління майновими правами (SPADEM і ADAGP) повідомляють дані про всіх своїх членів Національній палаті аукціоністів, яка в свою чергу передає ці дані своїм членам. Каталог продажів або список виставлених на продаж творів регулярно надсилаються організаціям колективного управління. Використовуючи ці дані, а також бюлетені про аукціонні продажі, організації колективного управління майновими правами здійснюють жорсткий контроль за продажами. Агенти організацій відвідують окремі аукціони, особливо ті, які проводяться без каталогів і без реклами. На підставі цієї інформації організації колективного управління майновими правами складають списки творів своїх членів, які виставляються на продаж і підпадають під дію права слідування. Ці списки незадовго до початку аукціону передаються аукціоністу, який проставляє на них ціну продажу і разом з винагородою повертає списки відповідним організаціям колективного управління майновими правами.

Ця проста процедура робить здійснення зборів стосовно права слідування легким і незатратним заходом.

В Угорщині діє також досить проста система, в якій провідну роль відіграє організація колективного управління майновими правами HUNGART. Збори винагороди, належні відповідно до права слідування (5 % від ціни перепродажу), мають перераховуватися цій органі-

Ф. СП-1

Державний комітет зв'язку України

**АБОНЕМЕНТ**

На журнал

**Інтелектуальний капітал**

індекс видання

Кількість комплектів

на 2002 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куди

поштовий індекс

адреса

Кому

прізвище, ініціали

ПВ	місце літер
----	-------------

ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ

На журнал

індекс видання

**Інтелектуальний капітал**

Вартість

передплага  
переадресуван.

грн. коп.

грн. коп.

Кількість комплектів

на 2002 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

поштовий індекс

місто

село

область

район

вулиця

буд.

корп.

кв.

прізвище, ініціали

Ф. СП-1

Державний комітет зв'язку України

**АБОНЕМЕНТ**

На журнал

**Інтелектуальний капітал**

індекс видання

Кількість комплектів

на 2002 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куди

поштовий індекс

адреса

Кому

прізвище, ініціали

ПВ	місце літер
----	-------------

ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ

На журнал

індекс видання

**Інтелектуальний капітал**

Вартість

передплага  
переадресуван.

грн. коп.

грн. коп.

Кількість комплектів

на 2002 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

поштовий індекс

місто

село

область

район

вулиця

буд.

корп.

кв.

прізвище, ініціали



### Вартість передплати

	Індекс	1 міс./грн	3 міс./грн	6 міс./грн
Фізичні особи	<b>23594</b>	4	11,75	22,90
Юридичні особи	<b>23595</b>	6	17,75	34,90

Передплатник із сплачених ним коштів за передплату доручає Розповсюджувачу сплатити Видавцю суму в розмірі видавничої вартості передплатеного видання на умовах і в строки, визначені Розповсюджувачем.

підпис передплатника (фізичної особи або керівника юридичної установи),  
завірений печаткою



### Вартість передплати

	Індекс	1 міс./грн	3 міс./грн	6 міс./грн
Фізичні особи	<b>23594</b>	4	11,75	22,90
Юридичні особи	<b>23595</b>	6	17,75	34,90

Передплатник із сплачених ним коштів за передплату доручає Розповсюджувачу сплатити Видавцю суму в розмірі видавничої вартості передплатеного видання на умовах і в строки, визначені Розповсюджувачем.

підпис передплатника (фізичної особи або керівника юридичної установи),  
завірений печаткою

Ф. СП-1

Державний комітет зв'язку України

**АБОНЕМЕНТ**

На журнал

**Інтелектуальний капітал**

індекс видання

Кількість комплектів

на 2002 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куди

поштовий індекс

адреса

Кому

прізвище, ініціали

ПВ	місце	літер

ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ

На журнал

індекс видання

**Інтелектуальний капітал**

Вартість

передплата  
переадресуван.

грн. коп.

грн. коп.

Кількість комплектів

на 2002 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

поштовий індекс

місто

село

область

район

вулиця

код вулиці

буд.

корп.

кв.

прізвище, ініціали

Ф. СП-1

Державний комітет зв'язку України

**АБОНЕМЕНТ**

На журнал

**Інтелектуальний капітал**

індекс видання

Кількість комплектів

на 2002 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куди

поштовий індекс

адреса

Кому

прізвище, ініціали

ПВ	місце	літер

ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ

На журнал

індекс видання

**Інтелектуальний капітал**

Вартість

передплата  
переадресуван.

грн. коп.

грн. коп.

Кількість комплектів

на 2002 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

поштовий індекс

місто

село

область

район

вулиця

код вулиці

буд.

корп.

кв.

прізвище, ініціали



### Вартість передплати

	Індекс	1 міс/грн	3 міс/грн	6 міс/грн
Фізичні особи	<b>23594</b>	4	11,75	22,90
Юридичні особи	<b>23595</b>	6	17,75	34,90

Передплатник із сплачених ним коштів за передплату доручає Розповсюджувачу сплатити Видавцю суму в розмірі видавничої вартості передплатеного видання на умовах і в строки, визначені Розповсюджувачем.

підпис передплатника (фізичної особи або керівника юридичної установи),  
завірений печаткою



### Вартість передплати

	Індекс	1 міс/грн	3 міс/грн	6 міс/грн
Фізичні особи	<b>23594</b>	4	11,75	22,90
Юридичні особи	<b>23595</b>	6	17,75	34,90

Передплатник із сплачених ним коштів за передплату доручає Розповсюджувачу сплатити Видавцю суму в розмірі видавничої вартості передплатеного видання на умовах і в строки, визначені Розповсюджувачем.

підпис передплатника (фізичної особи або керівника юридичної установи),  
завірений печаткою



зації, яка після відрахування своїх адміністративних затрат виплачує їх правласникам.

Роль, яку відіграють організації колективного управління майновими правами у сфері творів мистецтва, зростає не тільки стосовно здійснення зборів відповідно до права слідування, а й щодо використання інших прав художників. Так, наприклад, твори мистецтва можуть бути об'єктом репрографічного репродукування, їхні зображення можуть передаватися кабельними мережами тощо.

Окрім BILD-KUNST, SPADEM, ADAGP і HUNGART, існують інші організації колективного управління майновими правами у сфері використання прав на твори мистецтва. Такими організаціями є VBK в Австрії, DDG BEEL-DRECHT у Нідерландах, BONUS у Швеції, DASC у Великобританії. Більшість організацій колективного управління майновими правами широкого профілю управляють правами на твори мистецтва нарівні з управлінням правами на інші категорії творів. Усі ці організації співробітничать під егідою СІЗАК (Міжнародної конфедерації товариств авторів і композиторів).

Європейський ринок мистецтва зазнає впливу світового ринку. Предмети мистецтва, котрі продаються за вищою категорією цін, цікавлять міжнародну клієнтуру. Вони становлять певну мобільну масу, яка рухається в пошуках вигідних місць продажу. Клієнтура (покупці і продавці), в свою чергу, є також рухомою на міжнародному рівні.

Домінантними місцями продажу творів мистецтва на міжнародному ринку є Нью-Йорк, Лондон, Париж. Часто ні продавець, ні покупець не є

мешканцями країн, де здійснюється продаж, внаслідок чого динаміка ввезення і вивезення творів мистецтва дуже значна. Необхідно враховувати, що йдеться про дуже рухомий ринок, і що він може вільно переміщатися з країни в країну.

Важко з точністю визначити розміри світового ринку мистецтва за умов майже повної відсутності статистичних даних стосовно угод, за винятком аукціонів і зовнішньої торгівлі. Внаслідок цього оцінка ринку може здійснюватися лише на підставі оцінок угод на світовому рівні в цілому. Так, 1998 р. світовий ринок творів мистецтва становив до 60 мільярдів еку. Розподіл основних покупців на світовому ринку на той час був таким: Сполучені Штати - 50 %, Японія - 25 %, Європа - 20 %.

Гармонізований правовий режим у галузі слідування в межах Європейського Союзу визначено Директивою 2001/84 ЄС від 27 вересня 2001 року [7].

Відповідно до цієї Директиви держави-члени повинні забезпечувати можливість реалізації авторами оригінального твору мистецтва права слідування як невідчужуваного права діставати винагороду від суми, одержаної в результаті будь-якого перепродажу, об'єктом якого є твір після першого продажу автором. Зазначене право має застосовуватися до всіх угод з перепродажу, включаючи як продавців, покупців або посередників на ринку мистецтв, таких, як виставочні зали, галереї мистецтв, так і будь-яких учасників ринку продажу творів мистецтва. Держави-члени можуть передбачити, що право слідування не повинно застосовуватися до угод з перепродажу, якщо продавець придбав твір у автора менше ніж через 3 роки від



часу перепродажу, а ціна перепродажу не перевищує 10000 євро. Винагорода повинна сплачуватися продавцем. Держави-члени можуть передбачити, що будь-яка фізична або юридична особа, яка не є продавцем, повинна особисто відповідати або ж нести часткову відповідальність разом з продавцем стосовно виплати винагороди (стаття 1).

Згідно з Директивою, під "оригінальними творами мистецтва" маються на увазі твори образотворчого мистецтва і скульптури, такі, як картини, колажі, малюнки, гравюри, естампи, літографії, скульптури, шпалери, кераміка, вироби зі скла, фотографії, якщо вони є оригінальними творами автора, або примірники, які вважаються оригінальними творами мистецтва. Примірники творів мистецтва, на які поширюється Директива, виготовлені в обмеженій кількості самим автором або від його імені, повинні вважатися оригінальними творами мистецтва для цілей цієї Директиви. Такі примірники мають бути пронумерованими, підписаними або будь-яким іншим чином засвідченими автором (стаття 2).

Держави-члени мають право встановлювати мінімальний рівень ціни продажу, враховуючи, що будь-який наступний перепродаж зазначених творів підлягає праву слідування. Такий мінімальний рівень ціни продажу за будь-яких підстав не може перевищувати 3000 євро (стаття 3).

Винагорода встановлюється в таких розмірах:

- 4 % ціни продажу до 50000 євро;
- 3 % ціни продажу від 50000,01 до 200000 євро;
- 1 % ціни продажу від 200000 до 350000 євро;

- 0,5 % ціни продажу від 350000 до 500000 євро;
- 0,25 % ціни продажу, що перевищує 500000 євро.

Загальна сума винагороди не може перевищувати 12500 євро. Держави-члени можуть застосовувати ставки у розмірі 5 %, якщо ціна продажу не перевищує 50000 євро. Якщо мінімальна ціна продажу становить 3000 євро, держави-члени можуть визначити ставку для ціни продажу до 3000 євро, яка не повинна перевищувати 4 % (стаття 4).

Ціни продажу визначаються без податкових відрахувань (стаття 5). Винагорода повинна сплачуватися автору твору, а після смерті автора його спадкоємцям. Держави-члени можуть передбачати обов'язкове або на вибір колективне управління збором і виплатою винагороди (стаття 6).

Держави-члени передбачають, що автори третіх країн та їхні спадкоємці користуватимуться правом слідування відповідно до положень цієї Директиви за умови, що автори та їхні спадкоємці держави-члена за принципом взаємності користуються правом слідування у відповідних третіх країнах. Будь-яка держава-член може прирівняти права авторів, які не є громадянами такої держави-члена, але мають місце постійного проживання в такій державі-члені, до прав своїх власних громадян з метою охорони права слідування (стаття 7).

Термін охорони права слідування повинен становити життя автора і 70 років після його смерті (стаття 8).

Держави-члени вводять у дію законодавчі, нормативні та адміністративні положення, необхідні для реалізації Директиви, до 1 січня 2006 року.



Такі основні положення Директиви 2001/84 ЄС від 27 вересня 2001 р. про право слідування.

Україна, яка прагне стати членом Європейського Союзу, має гармонізувати національні положення пра-

ва слідування з положеннями цієї Директиви, принаймні, до введення її в дію, тобто до 1 січня 2006 року. ♦

#### Література:

1. Авторське право і суміжні права. Європейський досвід: У 2-х книгах - Книга 1: Нормативні акти і документи. Європейська інтеграція України. - К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2001. - С. 124-127.
2. Відомості Верховної Ради України. - 1994. - 13. - Ст. 64.
3. Відомості Верховної Ради України. - 2001. - 43. - Ст.214.
4. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика: У 4-х т. - Т1: Право інтелектуальної власності. - К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 1999. - С. 200.
5. Коллективное управление авторским правом и смежными правами. Исследования и рекомендации по созданию и деятельности организаций по коллективному управлению правами. - М., 1999. - С. 31.
6. Авторське право і суміжні права. Європейський досвід: У 2-х книгах. - Книга 1... С. 120-121.
7. Directive 2001/84 EC the European Parliament and of the Council of 27 September 2001 on the right for the benefit of the author of an original work of art. Official journal L 272, 13/10/2001 P. 0032-0036.

## А Н О Н С

"Усі визнають важливу роль реклами, але не кожний віддає належне функціям, які виконує товарний знак, особливо в стимулюванні продажу та залученні покупців... У будь-якій рекламі перше, що впадає в око, - це товарний знак, і його найменше забувають..."

Товарний знак називають "безмовним продавцем", "вітриною", але насправді його гучний голос звучить усюди в нашій торговій діяльності".

Каспер Д. Веркман.

#### ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Журнал започатковує рубрику **Товарні знаки**, в якій найвідоміші в Україні торговельні марки, насамперед вітчизняних виробників товарів і послуг, будуть, за бажанням правовласників, презентовані в їхніх історичних, комерційних, культурних, лінгвістичних, художніх, психологічних і правових аспектах.

Запрошуємо до співпраці!



## ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ ПАТЕНТНОГО ВІДОМСТВА ПОЛЬЩІ

**Л. Комзюк,**  
*провідний науковий співробітник НДІ інтелектуальної  
власності, кандидат юридичних наук*

Піднести ефективність функціонування державної системи правової охорони інтелектуальної власності (далі - ІВ) в Україні неможливо без вдосконалення правового статусу і посилення ролі спеціально уповноваженого органу виконавчої влади у цій сфері. У цьому контексті набуває актуальності і все більше привертає увагу вчених дослідження варіантів правового регулювання статусу патентних відомств у зарубіжних країнах [2; 3, с. 96-97; 4; 5, с. 465-468 та ін].

Польща належить до тих пост-соціалістичних країн, де захист прав на об'єкти ІВ забезпечується на рівні кращих європейських стандартів, що значною мірою зумовлено традиційно високим статусом Патентного відомства Польщі (далі - ПВ), компетенцію і організацію якого впродовж близько сорока років визначав спеціальний Закон про Патентне відомство Польщі від 31 травня 1962 р. (остання його редакція - 1993 р.) [6]. Він був скасований чинним з 2001 р. Законом про право промислової власності від 30 червня 2000 р. (далі - Закон) [7], в кількох спеціальних розділах якого, (що включають майже 50 статей), досить детально регулюються функції і повноваження ПВ. Крім

того, повноваження ПВ та правові форми їх здійснення конкретизуються прийнятими на основі бланкетних норм Закону розпорядженнями Ради Міністрів про сферу діяльності ПВ, про провадження з розв'язання спорів (w sprawie postępowania spornego) перед ПВ, а також його статутом, затвердженим розпорядженням Голови Ради Міністрів від 17 вересня 2001р. [8; 9; 10].

У ст. 259 Закону дається визначення ПВ як центрального органу урядової адміністрації у сфері промислової власності, що є синонімом українського центрального органу виконавчої влади. Згідно зі ст. 260, ПВ підпорядковується Раді Міністрів, а нагляд за його діяльністю від імені уряду здійснює міністр економіки. Зазначимо (як позитивний, з нашої точки зору, момент), що міністерство економіки не має власної компетенції у сфері правової охорони інтелектуальної власності, а тому директиви і доручення міністра стосуються усунення недоліків, виявлених у роботі ПВ в порядку здійснення згаданого вище нагляду, і не мають нормативного характеру. ПВ щорічно подає міністрові економіки план своєї роботи, звіт про його виконання і виконання бюджету. Якщо мали місце директиви і до-



ручення міністра, у звіті зазначається про стан їх виконання. Отже, пряме підпорядкування ПВ міністрові економіки відсутнє, йдеться лише про його підзвітність останньому. Проте, міністр економіки все ж має дієві важелі впливу на стан справ у ПВ, оскільки саме за його поданням голова уряду призначає на посаду і звільняє з посади голову ПВ. Заступники голови ПВ призначаються на посаду і звільняються з посади Головою Ради Міністрів за поданням голови ПВ без участі міністра економіки.

ПВ має найширшу компетенцію у сфері промислової власності. Відповідно до ст. 261 Закону, воно виконує завдання у справах промислової власності, які випливають з цього Закону, окремих приписів та міжнародних угод. До його компетенції, зокрема [9, параграф 2], належить:

1. приймання та експертиза заявок на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, географічних зазначень та топографій інтегральних мікросхем, поданих з метою отримання охорони;
2. прийняття рішень про видачу патентів на винаходи, охоронних прав на корисні моделі, знаки для товарів і послуг, прав з реєстрації промислових зразків, географічних зазначень та топографій інтегральних мікросхем;
3. розгляд і вирішення справ в порядку провадження з розв'язання спорів (w sprawie postępowania spornego);
4. ведення реєстрів, передбачених ст. 228 Закону, а саме: реєстрів патентів, корисних моделей, промислових зразків, знаків для товарів і послуг, географічних зазначень та топографій інтегральних мікросхем, а також (на підставі міжнародних угод) допоміжних реєстрів прав на об'єкти промислової власності, зареєстрованих міжнародними органами;
5. видання відомчого органу під назвою "Відомості Патентного відомства", в якому публікуються офіційні повідомлення про видачу патентів, охоронних прав і прав з реєстрації, а також інформація про зміни їхнього правового стану, тлумачення правових приписів, статистичні дані, які стосуються промислової власності;
6. видання відомчого органу під назвою "Бюлетень Патентного відомства", в якому публікуються офіційні повідомлення про заявки на винаходи, корисні моделі і знаки для товарів та послуг;
7. співпраця з компетентними органами урядової адміністрації у справах, які стосуються забезпечення охорони промислової власності як у країні, так і за кордоном;
8. опрацювання проектів законів та нормативних актів у сфері охорони промислової власності, які видаються урядом та головою уряду на підставі Закону;
9. підготовка інших документів у сфері охорони промислової власності, які потребують розгляду урядом та головою уряду;
10. погодження проектів правових актів та інших урядових документів, проектів міжнародних угод з проблематики охорони промислової власності, які готу-



- ються органами урядової адміністрації;
11. участь в роботі міжнародних органів у зв'язку з належністю Польщі до Всесвітньої організації інтелектуальної власності, Паризької конвенції про охорону промислової власності, інших міжнародних угод у сфері охорони промислової власності;
  12. розвиток співробітництва з патентними відомствами інших країн, включаючи укладання відповідних угод;
  13. накопичення і узагальнення інформації про охорону промислової власності, придбання літератури, обмін друкованими виданнями і документацією з патентними відомствами інших країн, ведення бібліотеки, центрального зібрання польських та зарубіжних описів патентів, а також надання послуг, з видавничої діяльності у цій сфері;
  14. надання інформації і тлумачення правових приписів, які стосуються охорони промислової власності;
  15. ініціювання наукових та експертних досліджень, організація і проведення діяльності на підтримку наукової роботи у сфері охорони промислової власності;
  16. виконання інших завдань у сфері промислової власності, визначених окремими правовими приписами чи передбачених міжнародними угодами у сфері охорони промислової власності.

Як бачимо, компетенція ПВ щодо ухвалення рішень про надання правової охорони, ведення реєстрів не поширюється на сорти рослин та селекційні досягнення у тваринництві. У цій сфері спеціально уповно-

важеним компетентним органом є Міністерство сільського господарства, з яким ПВ тісно співпрацює [9, параграф 3], що нагадує український підхід. Це ж стосується й припинення недобросовісної конкуренції. Компетентними органами в цій сфері є, відповідно, Відомство охорони конкуренції і споживачів та Антимонопольний комітет України.

Здійснюючи свої повноваження, ПВ співпрацює також з іншими центральними та місцевими органами урядової адміністрації, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та профспілками. Порядок такої співпраці детально регламентується розпорядженням уряду [9, параграфи 3-6], що варто запозичення, оскільки проблематиці взаємодії Держдепартаменту з іншими компетентними органами присвячено в Положенні про нього лише одне речення [1, п. 6].

Зокрема, з міністром економіки ПВ співпрацює у справах забезпечення інтересів держави і вітчизняних підприємців у сфері охорони промислової власності при укладанні і реалізації міжнародних угод, які стосуються торгівлі, економічного і науково-технічного співробітництва. ПВ також погоджує з ним свою позицію на форумах міжнародних організацій, в яких воно бере участь, але лише в тому разі, якщо вимагалось і не було досягнуто узгодження цієї позиції з іншими відповідальними органами урядової адміністрації.

Оскільки в Польщі, як і в більшості країн - членів Всесвітньої організації інтелектуальної власності [2, с. 46], політичні й адміністративні функції держави у сфері промислової власності та авторського і



суміжних прав здійснюються окремо, ПВ не має жодних повноважень щодо охорони авторських прав, лише співпрацюючи з міністерством культури та охорони національної спадщини (у складі якого знаходиться департамент з авторських та суміжних прав) у вирішенні спільних проблем, що виникають у зв'язку з участю Польщі в міжнародних угодах у сфері ІВ [9, параграф 3].

Проте такий підхід не обов'язково є оптимальним за різних конкретних умов. Для України, на нашу думку, в цьому випадку найбільше підійшов би досвід таких країн-лідерів у справі охорони ІВ, як США, Німеччина і Великобританія [2, с. 47-48]. Так, у США до складу Відомства по патентах і товарних знаках (діє у структурі Міністерства торгівлі) входить Відділ політики у сфері авторського права. Він готує висновки щодо відповідних законопроектів, співпрацює з ВОІВ у розробці нових договорів, навчанні та наданні допомоги у сфері ІВ. При цьому низку функцій, насамперед щодо реєстрації авторських прав, здійснює Офіс з авторського права Бібліотеки Конгресу США. Патентне відомство Великобританії, яке належить до сфери управління Міністерства торгівлі і промисловості, має у своїй структурі Управління з авторського права (вкупі з п'ятьма іншими управліннями), яке розробляє державну політику, проекти нормативно-правових актів, дбаючи про гармонізацію норм національного права з міжнародним, співробітничав з ВОІВ, забезпечує діяльність апарату Суду з авторських прав. Патентне відомство Німеччини (як і деяких інших країн) входить до структури міністерства

юстиції, що має ряд своїх переваг. Відомство виконує деякі важливі функції у сфері авторського права, зокрема, здійснює державну реєстрацію авторів, міжнародне співробітництво. Створена для нагляду за товариствами колективного управління авторськими і суміжними правами спеціальна Арбітражна палата Патентного відомства також надає допомогу в укладанні авторських договорів, проводить досудове врегулювання спорів, забезпечуючи баланс інтересів суб'єктів авторського права.

Привертає увагу досить детальне врегулювання структури ПВ. Вона визначається його статутом [10, параграф 3]. Відповідно до п.1 параграфа 3 статуту, до складу ПВ входять наступні підрозділи:

1. Кабінет Голови;
2. Група (Zespol) формально-правових експертиз;
3. Група (Zespol) патентних експертиз;
4. Група (Zespol) експертиз знаків для товарів і послуг;
5. Бюро Генерального директора;
6. Департамент заявок;
7. Департамент реєстрів;
8. Фінансово-бухгалтерське бюро;
9. Департамент інформатики;
10. Департамент зібрань (zbiorow) патентної літератури;
11. Департамент видавництва;
12. Адміністративно-господарське бюро;
13. Відділ охорони конфіденційної інформації.

Голова ПВ за поданням генерального директора ПВ видає організаційні регламенти для названих вище підрозділів ПВ (крім експертних, регламенти для яких видаються ним одноосібно), якими визначається об-



сяг завдань і спосіб їх виконання. Він також може додатково створювати дорадчі і консультативні органи, робочі комісії і групи, визначати їхню назву, особовий склад, сферу і порядок діяльності.

Крім того, Голова ПВ створює в ПВ Відділ з розв'язання спорів (Spraw Spornych) та Апеляційну палату. Він також призначає та здійснює безпосередній нагляд за роботою їхніх керівників.

Найдосконаліше врегульовано в Законі ті аспекти правових форм реалізації повноважень ПВ, котрі стосуються діяльності експертів, статус яких надзвичайно високий. Цей польський досвід, (який відповідає найкращим світовим стандартам), варто було б обов'язково запозичити, тим паче, що повноваження і престиж роботи їхніх українських колег досить принижені, що, як на нас, сьогодні є однією з найгостріших проблем у здійсненні патентної експертизи, без розв'язання якої неможливе її якісне поліпшення.

Відповідно до ст. 264 Закону, лише визначені головою ПВ особи, які мають статус експерта у розумінні ст. 268 цього ж Закону (див. далі), можуть ухвалювати рішення щодо видачі патентів на винаходи, охоронних прав на корисні моделі, знаки для товарів і послуг, прав з реєстрації промислових зразків, географічних зазначень і топографій інтегральних мікросхем, а також розглядати і вирішувати справи в порядку провадження з розв'язання спорів (w sprawie postępowania spornego), приймати рішення про внесення записів до реєстрів, передбачених ст. 228 Закону, а саме: реєстрів патентів, корисних моделей, промислових зразків, знаків для товарів і послуг, географічних зазна-

чень та топографій інтегральних мікросхем, а також (на підставі міжнародних угод) до допоміжних реєстрів прав на об'єкти промислової власності, зареєстрованих міжнародними органами. У цих справах рішення ухвалюються ними одноосібно, якщо не встановлено більший склад експертів.

Експерт представляє ПВ у Вищому адміністративному суді при розгляді апеляцій на рішення ПВ, прийняті в порядку провадження з розв'язання спорів (w sprawie postępowania spornego). Йому може бути доручено виконання додаткових функцій - керівних, координаційних чи контрольних.

Сукупність усіх експертів ПВ складає Колегію, яка обирає зі свого складу Уповноваженого з професійного інтересу, що представляє експертів перед органами влади й адміністрацією в усіх професійних справах. До завдань колегії належить, зокрема, вироблення єдиних підходів щодо розгляду заявок, висловлення точки зору у питаннях, внесених головою ПВ та Уповноваженим з професійного інтересу, вироблення засад розподілу "преміального" фонду та ін. Голова ПВ скликає Колегію експертів не рідше одного разу на рік, а Уповноважений з професійного інтересу - у будь-який час. Колегія може також працювати в секціях, сформованих головою ПВ за речово-проблемним критерієм, які очолюють голова, заступники голови ПВ або один з експертів [7, ст. 265].

Вимоги до кандидатів в експерти є дуже високими. Вони визначаються ст.ст. 266-268 Закону. Експертом може бути особа, яка:

1. є громадянином Польщі, не обмеженим в публічних правах;



2. не притягувалась до кримінальної відповідальності за вчинення умисного злочину;
3. володіє не менше ніж однією іноземною мовою, в обсязі, що визначається потребами виконання обов'язків експерта;
4. має добрий характер (nieskazitelneho charakteru);
5. придатна за станом здоров'я.

Крім відповідної до його спеціалізації вищої освіти, кандидатів потрібно пройти трьохрічне стажування (арлікасія) у ПВ, тривалість якого може бути скорочено до 1,5 р., а по його закінченні скласти екзамен. Після цього кандидат набуває досить оригінального статусу асесора, який відрізняється від статусу експерта, зокрема, тим, що його рішення підлягають оцінці на предмет законності, професійності і т. ін. У разі успішного закінчення цього оригінального випробувального терміну тривалістю понад два роки кандидат може набутися статусу експерта. Порядок проходження стажування та асесури визначається розпорядженням голови уряду.

При його призначенні експерт складає перед головою ПВ присягу такого змісту: "Урочисто присягаю в дорученому мені статусі експерта сумлінно виконувати завдання, ухвалювати рішення безсторонньо і у відповідності до приписів права, зберігати державну і службову таємницю, а в процесі розгляду справ керуватися принципами гідності та ввічливості" (ст. 268). Порушення присяги може бути підставою для позбавлення статусу і звільнення експерта з посади.

Дуже важливою гарантією процесуальної незалежності експерта є норма ст. 269, якою встановлюється,

що в процесі прийняття рішень експерт підлягає лише Закону. При цьому він зобов'язаний враховувати загальні інтерпретаційні директиви голови ПВ, але лише ті, котрі прийнято за поданням Колегії експертів і оприлюднено. Ці директиви не можуть, однак, бути правовою підставою для рішень чи постанов експерта. Здійснюючи нагляд за діяльністю організаційних осередків, у складі яких працюють експерти, голова ПВ чи за його дорученням заступник голови не можуть втручатися у процес прийняття експертами рішень у конкретних справах.

Закон (ст. 270) накладає на експерта певні обмеження. Він не може бути засновником чи членом профспілок і політичних партій. Тому в день призначення на посаду його членство в цих організаціях автоматично припиняється. Експерт не може без згоди голови ПВ займатися іншою оплачуваною діяльністю або діяльністю, яка б заважала його здатності сумлінно виконувати свої обов'язки. На нього поширюються вимоги щодо обмеження господарської діяльності, що стосується осіб, уповноважених на виконання публічних функцій, і які посідають керівне становище як члени корпусу цивільної служби (цей інститут подібний до українського інституту державної служби).

Спеціальний розділ Закону присвячено дисциплінарній відповідальності експерта та порядку звільнення його від виконання обов'язків, що дуже важливо в контексті забезпечення його незалежного статусу. Згідно зі ст. 273, для провадження у справах про притягнення експертів до дисциплінарної відповідальності головою ПВ з числа експертів при-



значається спеціальний дисциплінарний уповноважений, створюються Дисциплінарна комісія експертів та Вища дисциплінарна комісія експертів (як апеляційна інстанція щодо рішень Дисциплінарної комісії).

У Законі велику увагу приділено оплаті та стимулюванню праці експертів. Передбачено навіть можливість створення на засадах, визначених головою уряду та головою ПВ, спеціального фонду нагород за сумлінне виконання обов'язків (ст. 271). Тому рівень оплати праці експерта цілком відповідає його високому суспільному становищу. Сприяють високій престижності праці експерта також урядові ювілейні нагороди за сумлінне виконання службових обов'язків, передбачені законодавством про цивільну службу.

Досконало в Законі регулюється порядок діяльності Апеляційної палати та Відділу з розв'язання спорів (Spraw Spornych) (див., відповідно, ст.ст.244, 249, 275-278 та 250-258, 279-282).

Згідно зі ст. 244, на рішення ПВ, прийняті в порядку провадження за заявками та в порядку реєстрації (postepowanie zgloszeniowe i rejestrowe), сторони протягом визначеного терміну (1-2 місяці) можуть внести подання (wniosek) про повторний розгляд справи, який здійснюється спеціальними групами (zespol), створюваними в Апеляційній палаті в складі 3 або 5 осіб з числа експертів. Розгляд справи в Апеляційній палаті стримує набрання відповідним рішенням чинності.

У Відділі з розв'язання спорів (Spraw Spornych) створюються колегії з квазісудовими повноваженнями в складі 3 або 5 осіб для розгляду спорів у справах щодо визнання

недійсними або припинення дії патентів, охоронних прав на корисні моделі, знаки для товарів і послуг, прав з реєстрації промислових зразків, географічних зазначень та топографій інтегральних мікросхем, а також щодо надання примусових ліцензій та в деяких інших справах. Головою колегії може бути особа, яка має стаж роботи суддею, прокурором, адвокатом, професором чи є доктором наук у галузі права. До складу колегії входять на паритетних засадах по одному чи по два експерти і представники громадських організацій, діяльність яких пов'язана із захистом ІВ.

Рішення ПВ, які набрали чинності, можуть бути оскаржені сторонами у Вищому адміністративному суді. У разі, коли ці рішення "разюче" порушують право (ст. 254), скаргу до цього ж суду протягом 6 місяців від дня отримання стороною рішення можуть подати голова ПВ, Генеральний прокурор та Уповноважений з прав людини.

Таким чином, ми можемо констатувати досить високий рівень регулювання правового статусу ПВ Польщі, а також можливість і потребу запозичення і творчого використання багатьох польських підходів у процесі вдосконалення українського законодавства в цій сфері, що вже давно назріло. Здійснений у цій статті науковий аналіз правового регулювання статусу ПВ Польщі в контексті світового досвіду дозволяє, на думку автора, дійти підсумкового висновку-рекомендації про необхідність утворення на базі Держдепартаменту інтелектуальної власності, Укрпатенту та Українського агентства з авторських та суміжних прав (з наданням йому за-



коном спеціальної компетенції) потужного Державного патентного відомства (Держпатенту) України зі статусом спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади, відповідального за здійснення державної політики у сфері промислової власності й авторських та суміжних прав, який би мав автономну юрисдикцію (властиву для національних патентних відомств розвинених країн), і рішення якого з питань надання, відмови в наданні, припинення прав на об'єкти інтелектуальної власності прийма-

лися б з дотриманням спеціальної процедури і мали б квазісудовий характер. Доцільно було б, використавши досвід Польщі, передбачити підзвітність новоутвореного Держпатенту міністрові економіки та з питань європейської інтеграції чи одному з віце-прем'єр-міністрів, які від імені уряду здійснювали б нагляд за його діяльністю. ♦

#### Література:

1. Про затвердження Положення про Державний департамент інтелектуальної власності: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 червня 2000 р. // Офіційний вісник України. - 2000. - №25. - Ст. 1060.
2. Богданов Н. Симонова Л. Функции государства и государственных органов в области охраны интеллектуальной собственности (обзор мировой практики) // Интеллектуальная собственность. - 1999. - №7. - С. 44-49.
3. Крайнев П. Економіко-правові засади управління промисловою власністю в Україні // Право України. - 2001. - №2. - С. 96-100.
4. Лапшов Ю., Шенкаренко М., Гончаренко М. Аналіз діяльності патентних відомств найбільш розвинених країн в умовах глобалізації економіки // Интеллектуальная собственность. - 2001. - №11. - С. 30-37.
5. Основи інтелектуальної власності. - К.: Юрид. вид-во "Ін Юре", 1999. - 578 с.
6. Ustawa z dnia 31 maja 1962 r. o Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej - tekst jednolity // Dz. U. - 1993 - Nr.26. - Poz. 118
7. Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. - Prawo własności przemysłowej // Dz. U. - 2001 - Nr.49. - Poz. 508.
8. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 sierpnia 2001 r. w sprawie postępowania spornego przed Urzędem Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej // Dz. U. - 2001 - Nr.92. - Poz. 1018.
9. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej // Dz. U. - 2002 - Nr.8. - Poz. 59.
10. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 września 2001 r. w sprawie nadania statutu Urzędowi Patentowemu Rzeczypospolitej Polskiej // Dz. U. - 2001 - Nr.101. - Poz. 1092.



## ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МИСТЕЦТВІ



**С. Ступак,**

*завідувач сектору суміжних прав НДІ інтелектуальної власності, консультант Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, заступник голови Об'єднання громадських організацій "Всеукраїнське агентство авторів"*

Право людини на результати її інтелектуальної діяльності (на інтелектуальну власність), закріплене Конституцією України, передбачає забезпечення державної правової охорони цих результатів інтелектуальної діяльності та забезпечення можливостей впровадження зазначених результатів у цивільний обіг на умовах задоволення визначених законом майнових та немайнових прав даної людини. Втілення в суспільній практиці сукупності цих двох умов є системою забезпечення прав людини на її інтелектуальну власність.

Предметом подальшого розгляду будуть питання, пов'язані із суб'єктами творчої діяльності сфери мистецтва (авторами, виконавцями, виробниками фонограм, виробниками відеограм) та їхніми майновими правами.

В Україні існує розгалужена державна інфраструктура правової охорони об'єктів авторського права і суміжних прав, основними складовими якої є Державний департамент інтелектуальної власності, що діє у складі Міністерства освіти і науки і йому підпорядковується, Міністерство внутрішніх справ України, Служба безпеки України, Державна митна служба України, низка інших

центральної та урядових органів державного управління. Разом з Національною академією наук України та шістьма Національними творчими спілками України (художників, кінематографістів, майстрів народного мистецтва, письменників, композиторів, архітекторів) зазначені та низка інших органів державного управління входять до постійного чинного координаційного органу при Кабінеті Міністрів України - Міжвідомчого комітету з проблем захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, який очолює за посадою Віце-прем'єр - міністр України з гуманітарних питань.

Але без сприяння державної охорони об'єктів авторського права і суміжних прав з боку суб'єктів зазначених прав або уповноважених ними осіб захист даних прав є неможливим через те, що жоден державний орган не може використовувати свій адміністративний ресурс без заяви потерпілої сторони. Саме тому розбудова недержавної (суспільної) інфраструктури зі сприяння правовій охороні об'єктів авторського права і суміжних прав є необхідною складовою загальнонаціональної системи зазначеної охорони, оскільки у переважній більшості ви-



падків власниками цих об'єктів є представники недержавного сектору: передусім - громадяни.

Отже, основні обсяги впровадження у цивільний обіг об'єктів авторського права і суміжних прав здійснюються у недержавному секторі. І ініціатором процесу, (якщо йдеться про майнові права, які охороняються "Законом"), мають бути суб'єкти авторського права і суміжних прав чи уповноважені ними особи.

Окрім держави та суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав, у правовідносинах щодо впровадження цих прав у обіг або їхнього захисту безпосередню участь бере ще одна сторона - суб'єкти, які за специфікою своєї господарської діяльності використовують об'єкти авторського права і (або) суміжних прав. Коло останніх суб'єктів надзвичайно широке: від розважальних закладів, закладів харчування, поліграфічних та фонограмних (відеограмних) видавництва, фестивалів, аукціонів, виставок, організацій телерадіомовлення усіх форм власності до міських адміністрацій тощо.

Саме суб'єкти - користувачі зазначених прав і є головними свідомими або несвідомими їх порушниками. Наприклад, куранти, встановлені на фасаді Київської Ради народних депутатів та на башті Будинку профспілок (майдан Незалежності), щогодини відтворюють фрагмент з пісні "Як тебе не любити, Києве мій!" композитора Ігоря Шамо, що є порушенням майнових прав правонаступників композитора. Ця та інші мелодії використовуються у метрополітені та багатьох інших публічних місцях. Така сама ситуація з творами образотворчого

мистецтва та архітектури, які активно використовуються у поліграфічній продукції, зовнішній рекламі тощо.

Водночас трапляються ситуації, коли претензії суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав до суб'єктів - користувачів зазначених прав є несправедливими, і тоді останні потребують захисту своїх прав від незаконних претензій з боку власників об'єктів інтелектуальної власності. Саме з метою запобігання зловживанням у таких ситуаціях законодавець передбачив механізми захисту користувачів у статті 53 Закону України "Про авторське право і суміжні права" та в деяких інших законах.

Проаналізуємо, що сьогодні являє собою український недержавний сектор мистецької сфери.

Основою зазначеного сектору є три основні групи громадських організацій:

1. Громадські організації, що об'єднують суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав за професійною ознакою на принципах захисту спільних професійних інтересів, соціальної визначеності в українському суспільстві, участі у міжнародному мистецькому процесі, зберіганні та поновленні духовних надбань нації. Найвпливовішою складовою цього сегмента громадських організацій є творчі спілки. Водночас треба зазначити, що за останні роки в Україні створено низку нових громадських організацій, які представляють інтереси суб'єктів авторського права і суміжних прав - авторів, видавців, виконавців, виробників фонограм, виробників відеограм.



2. Громадські організації, створені такими суб'єктами підприємницької діяльності як відтворювачі та розповсюджувачі примірників фонограм і відеограм, у т.ч. аудіовізуальних творів, представники телерадіомовних ефірних та кабельних мереж, організатори (промоутери) концертних заходів, рекламисти та інші суб'єкти, котрі використовують об'єкт авторського права і суміжних прав у своїй господарській діяльності.

3. Створені суб'єктами авторського права і суміжних прав громадські організації, які управляють на колективних засадах їхніми майновими правами. На ці організації покладається функція посередництва між суб'єктами двох попередніх груп, яка полягає у:

- видачі дозволів на право використання майнового авторського права і суміжних прав від імені суб'єктів цих прав на умовах отриманих повноважень та згідно із Законом;
- зборі винагороди за використання зазначених майнових прав;
- зборі відрахувань винагороди за використання цих майнових прав, коли вони не персоніфіковані, але підлягають розподілу між суб'єктами авторського права і суміжних прав (стаття 42 Закону України "Про авторське право і суміжні права", далі - "Закон");
- розподілі зібраної винагороди між суб'єктами авторського права і суміжних прав.

Усі три зазначені вище групи громадських організацій не тільки існують в нашому суспільстві, але й

перебувають у позитивній динаміці, тобто збільшуються чисельно. І якщо історія існування творчих спілок має багаторічне минуле і перша група організацій, що розглядаються, є найрозгалуженішою і найбільш визнаною державою як вагома складова українського суспільства, другій і надто третій групі організацій ще доведеться виборювати визнання своєї соціальної ваги, аби відповідати вимогам розбудови сучасного відкритого суспільства.

Існує проблема щодо взаємодії громадських організацій. І знов-таки винятком можна визнати творчі спілки, які через наполегливу співпрацю домоглися прийняття Закону України "Про професійних творчих працівників та творчі спілки" (1997 р.), утворили Раду творчих спілок і через цей неформальний орган досить ефективно впливають на Уряд і Адміністрацію Президента щодо задоволення своїх інтересів, хоча чимало проблем залишаються ще невирішеними.

З викладеного можна зробити висновок, що структуризація тієї частини нашого суспільства, яка створює, відтворює, рекламує та розповсюджує мистецькі вартості через функціонування та розбудову нових професійних та управлінських громадських організацій, активно відбувається, але сама галузь індустрії мистецтв (поняття запозичено з матеріалів ЮНЕСКО) як складова водночас сфери культури і підприємницької сфери, галузь, що покликана задовольняти потреби суспільства у послугах та продукції, у яких містяться здобутки мистецької діяльності, поки що неформалізована. Але відсутність державної політики у питаннях: як мистецтво пропонувати суспільству та яке саме



мистецтво відповідає загальнонаціональним інтересам - підриває основи формування молоді нації нашої держави.

Справжньою революцією у позитивних зрушеннях щодо піднятих проблем можна вважати Указ Президента України "Про Всеукраїнське агентство авторів" від 05.10.2001 року, у якому було підтримано ініціативу творчих спілок

про утворення об'єднання громадських організацій, основною метою діяльності якого має стати сприяння управлінню правами авторів та інших суб'єктів авторського права і суміжних прав.

Цінність цього Указу полягає не лише у визнанні важливості того суспільного процесу, через який у цілому світі відбувається впровадження у господарський обіг майно-

## УКАЗ

### ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

#### Про Всеукраїнське агентство авторів

З метою підвищення рівня охорони права інтелектуальної власності **п о с т а н о в л я ю:**

1. Підтримати ініціативу творчих спілок щодо утворення об'єднання громадських організацій - Всеукраїнського агентства авторів для сприяння управлінню на колективній основі майновими правами авторів та інших осіб, які мають авторське право і суміжні права.

2. Кабінету Міністрів України здійснити заходи щодо матеріально-технічної та організаційної підтримки утворення Всеукраїнського агентства авторів.

Президент України

Л. Кучма

м. Київ  
5 жовтня 2001 року  
№ 940/2001



вих авторських та суміжних прав, не лише в намірах надати новоствореній організації матеріально-технічну допомогу, але й у його гнучкості та демократизмі. Відкриті формули "які саме громадські організації можуть об'єднуватися" та "у чому полягає сприяння колективному управлінню" дали змогу усім зацікавленим сторонам долучитися до процесу створення цієї організації і разом розробляти та визначати основні напрямки її майбутньої діяльності.

19 лютого 2001 року об'єднання громадських організацій "Всеукраїнське агентство авторів" було легалізовано Міністерством юстиції України. На даний момент його членами є:

- чотири громадські організації, які представляють авторів, три з яких - національні творчі спілки (секція авторів);
- чотири громадські організації, які представляють виконавців, виробників фонограм, відеограм, одна з яких - національна творча спілка (секція "суміжників");
- чотири громадські організації (усі всеукраїнського статусу), що представляють осіб, які у своїй підприємницькій діяльності використовують майнові права авторів та суб'єктів суміжних прав (секція "користувачів").

В об'єднанні створено три секції (авторів, "суміжників", "користувачів"), які покликані розробляти спільні критерії взаємодії не тільки членів окремих секцій, але й взаємодії членів різних секцій як безпосередньо, так і через організації колективного управління. Плідна діяльність останніх можлива лише тоді, коли в них водночас зацікав-

лені і "правовласники" різних категорій, і "правокористувачі".

Основними напрямками сприяння колективному управлінню на даний момент вбачаються такі:

1. становлення ОГО "Всеукраїнське агентство авторів" як постійно чинного координаційного громадського органу між усіма суб'єктами індустрії мистецтв (суб'єктами, що здійснюють створення, впровадження, рекламу, відтворення та розповсюдження творів мистецтва, фонограм, відеограм) та асоціаціями цих суб'єктів, а також між державою та недержавним сектором сфери мистецтв, включаючи організації колективного управління;
2. створення на базі об'єднання централізованих динамічних баз даних щодо об'єктів авторського права і суміжних прав, які легітимно представлені в Україні різними організаціями колективного управління або у інший спосіб, та суб'єктів права, яким зазначені об'єкти належать або знаходяться у них в тимчасовому використанні;
3. надання матеріально-технічної, організаційної та іншої допомоги окремим організаціям колективного управління за власним вибором;
4. надання суспільної оцінки діяльності окремих організацій колективного управління;
5. здійснення просвітницької діяльності як через різні ЗМІ, так і через власні видання та мережу Інтернет, здійснення відповідних публічних заходів;
6. дослідження соціальних процесів та здійснення різноманіт-



- них експертиз, пов'язаних у нашому суспільстві з індустрією мистецтв, розробка відповідних прогнозів та стратегій;
7. розробка рекомендацій організаціям колективного управління щодо розподілу неперсоніфікованих відрахувань винагороди авторам, іншим суб'єктам авторського права і суміжних прав, а також інших рекомендацій;
  8. сприяння впровадженню в обіг на території України та інших країн об'єктів авторського права і суміжних прав національного походження;
  9. реалізація громадських законодавчої та нормотворчої ініціатив;
  10. діяльність на міжнародній арені, пов'язана із сприянням українській системі колективного управління в мистецькій сфері.
- Сьогодні спроба утворити одну організацію, яка була б здатною задовольнити усі національні потреби в управлінні майновими правами

усіх суб'єктів авторського права і суміжних прав, є утопією. Тому створення ОГО "Всеукраїнське агентство авторів" розглядається як рішучий крок у формуванні необхідних передумов для виникнення дієвих автономних організацій колективного управління в різних сферах мистецтва.

Нині, коли такі різні соціуми, як автори, виконавці, виробники фонограм, виробники відеограм, суб'єкти підприємництва, які використовують майнове авторське право і суміжні права, прагнуть знайти спільну платформу і тяжіють до співпраці на засадах досягнення національних інтересів, Україна має історичний шанс розбудувати не лише прозору та прогнозовану систему колективного управління майновими правами, але й національну індустрію мистецтва в цілому. ♦

## А Н О Н С

### ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Посольство Сполучених Штатів Америки в Україні спеціально для рубрики *Досвід країн світу* підготувало аналітичний огляд системи інтелектуальної власності США. З цим оглядом ви зможете ознайомитися в наступному номері журналу.

Також у наступному номері журналу в рубриці *Товарні знаки* ви зможете ознайомитися із знаком АТ "Кредит Банк (Україна)". До вашої уваги буде представлено історію створення цього знака, оцінку важливості його значення у банківській сфері та його впливу на комерційну діяльність банку.



**З нагоди 50 – річчя головного  
редактора журналу  
П.П. Крайнева**

***Вельмишановний Петре Павловичу!***

*Від усього серця вітаємо Вас, одного з найвідоміших діячів  
національної сфери інтелектуальної власності України,  
з п'ятдесятирічним ювілеєм.*

*Ми знаємо Вас як здібного організатора, знавця норм і стандартів у  
сфері інтелектуальної власності, висококваліфікованого керівника,  
активного учасника створення в країні ефективної системи експертизи  
об'єктів промислової власності.*

*Ми знаємо Вас як винахідника, як фахівця, що пройшов усі сходинки  
службової кар'єри завдяки своїй сумлінності, вмінню працювати та  
повністю віддаватися справі.*

*Ваша плідна праця на ниві економічної науки здобула визнання в  
широких колах громадськості України та за її межами.*

*На всіх посадах Ви ділилися Вашим головним даром - мудрістю та  
життєвим досвідом. У нас немає ніякого сумніву в тому, що Ви своєю  
працею й надалі будете сприяти формуванню науково-технічного  
потенціалу суверенної України.*

*Щиро бажаємо Вам подальшого розквіту Вашого творчого таланту,  
міцного здоров'я, любові та злагоди в сім'ї, успіхів у роботі.*

*З незмінною повагою  
керівництво та колектив  
Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності*

**УРЯДОВА ТЕЛЕГРАМА**

Прийміть найщиріші вітання і найліпші побажання з нагоди Вашого ювілею. Високо цінуємо Вашу багатогранну творчу працю у сфері становлення та розвитку державної системи охорони інтелектуальної власності.

Щиро бажаю щастя, міцного здоров'я, довголіття, творчої наснаги і плідної наукової діяльності на користь нашої держави.

З глибокою повагою,  
Голова комітету Верховної Ради України,  
академік НАН України

**І. Юхновський**



## **Р І Ш Е Н Н Я**

Від 17 квітня 2002 р.

Протокол № 23(1)

Про створення у складі МКАСу  
при ТПП України спеціалізованої  
колегії з розгляду зовнішньо-  
економічних спорів у сфері  
інтелектуальної власності

1. Схвалити пропозиції Міжнародного комерційного арбітражного суду і науково-дослідного інституту інтелектуальної власності щодо створення спеціалізованої колегії з розгляду зовнішньоекономічних спорів у сфері інтелектуальної власності.

Створити названу колегію у складі МКАСу при ТПП України.

2. Поширити на діяльність колегії Регламент МКАС при ТПП України та Положення про арбітражні збори і витрати.

3. Затвердити рекомендаційний список арбітрів згаданої колегії (додається).

4. Призначити головою колегії Захарченко Т.Г.

5. Доручити Захарченко Т.Г. протягом двох місяців розробити і подати на затвердження Президії ТПП України додаток до Регламенту МКАС при ТПП України “Про особливості розгляду зовнішньоекономічних спорів, що виникають у сфері інтелектуальної власності”.

6. Внести зміни до ст. 2.2 Регламенту МКАС при ТПП України, включивши до складу Президії МКАС голову спеціалізованої колегії з розгляду зовнішньоекономічних спорів, що виникають у сфері інтелектуальної власності.

Президент

**С. Скрипченко**

Генеральний секретар

**В. Яновський**



**Рекомендаційний список арбітрів Колегії МКАС при ТПП  
України з розгляду зовнішньоекономічних спорів у сфері  
інтелектуальної власності**

<b>Безух Олександр Васильович</b>	Кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Академії муніципального управління у м. Києві.
<b>Дроб'язко Володимир Степанович</b>	Кандидат філологічних наук, завідувач відділом авторського права Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності Академії правових наук України.
<b>Дручок Генрієта Володимирівна</b>	Кандидат юридичних наук, доцент Національного університету "Острозька академія".
<b>Єременко Юрій Анатолійович</b>	Заступник директора - начальник бюро патентно-ліцензійної роботи фірми "Реґіон".
<b>Захарченко Тетяна Геннадіївна</b>	Заслужений юрист України, директор АК "Кайрос", заступник голови МАК при ТПП України, голова Колегії.
<b>Крайнів Петро Павлович</b>	Заступник директора Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності Академії правових наук України, головний редактор журналу "Інтелектуальний капітал".
<b>Милованов Володимир Васильович</b>	Заслужений юрист України, заступник начальника головного юридичного управління апарату Верховної Ради України.
<b>Мироненко Наталя Михайлівна</b>	Член-кореспондент Академії правових наук України, доктор юридичних наук, заступник директора Інституту права Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ).



**Прахов  
Борис Григорович**

Кандидат юридичних наук, завідувач сектором промислової власності Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності Академії правових наук України.

**Резун  
Валерій Фокіч**

Заступник директора - завідувач сектором промислових зразків, корисних моделей і винаходів фірми "Region".

**Святоцький  
Олександр Дмитрович**

Заслужений юрист України, член-кореспондент Академії правових наук України, доктор юридичних наук, професор, директор Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності Академії правових наук України, головний редактор журналу "Право України".

**Фролова  
Елеонора Миколаївна**

Заслужений юрист України, заступник керівника Головного державно-правового управління Адміністрації Президента України.

## **П О В І Д О М П Е Н Н Я**

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності Академії правових наук України виступив з ініціативою про створення Всеукраїнської асоціації з удосконалення викладання і дослідництва у галузі інтелектуальної власності. До складу робочої групи зі скликання установчої конференції входять: директор НДІ інтелектуальної власності, професор О.Д. Святоцький; заступник директора НДІ інтелектуальної власності, головний редактор журналу "Інтелектуальний капітал" П.П. Крайнев; директор Міжгалузевого інституту підвищення кваліфікації кадрів з нових напрямків розвитку техніки і технології при Національному технічному університеті "ХП", доцент М.М. Солощук; доцент кафедри інтелектуальної власності, комп'ютерного та інформаційного права Тернопільської академії народного господарства Л.Т. Комзюк та інші.

Просимо всіх зацікавлених осіб звертатися за телефонами:  
(044) 455-63-78, 455-63-79.



“ Є ° :

Святоцький О.Д. (голова наукової ради), Бутнік-Сіверський О.Б., Врублевський В.К., Кремень В.Г., Кузнецова Н.С., Лавринович О.В., Литвин В.М., Мироненко Н.М., Патон Б.Є., Підпригора О.А., Побірченко І.Г., Притика Д.М., Редько В.В., Семчик В.І., Семиноженко В.П., Сташис В.В., Стефанюк В.С., Табачник Д.В., Тацій В.Я., Шемшученко Ю.С., Ющенко В.А.

— Є †Ø Є ° † ° :

Крайнев П.П. (головний редактор), Андросчук Г.О., Бачун О.В., Головченко Л.М., Грошевий Ю.М., Довгерт А.С., Дорошенко О.Ф., Дроб'язко В.С., Закалюк А.П., Захарченко Т.Г., Капіца Ю.М., Карабань В.Я., Клявлін В.В., Копиленко О.Л., Коссак В.М., Кращенко В.П. (заступник головного редактора), Кротюк В.Л., Крупко П.М., Крупчан О.Д., Кубів С.І., Лебідь Н.П., Лебідь С.А., Мельниченко О.І., Панов М.І., Пасенюк О.М., Підпалов Л.В., Поляничко А.О., Прахов Б.Г., Резун В.Ф., Сегай М.Я., Сіренко В.Ф., Теплюк М.О., Федченко Л.Ю.

Кузько Е.К. - відповідальний секретар

Засновник -  
**Науково-дослідний інститут  
інтелектуальної власності**

Свідоцтво про державну реєстрацію:  
Серія КВ № 5664 від 05.12.01

### *До уваги авторів та читачів*

Редакція приймає рукописи статей як на електронних носіях, набраних у програмах MS Office, так і видрукowanими на папері.

Авторів просимо разом з матеріалами надсилати свою фотографію та інформацію щодо наукового ступеня, наукового звання, місця роботи, посади, поштової адреси і контактних телефонів.

Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення рукописів. За достовірність інформації і статистичних даних, що містяться у рукописах, відповідальність несе автор.

### *Журнал приймає замовлення на розміщення реклами*

Адреса редакції: 04119, м. Київ, вул. Сім'ї Хохлових, 15  
Телефон: 455-63-79, тел/факс: 455-63-78  
Листування: 01030, м. Київ-30, а/с - 223

www.ndiiv.org.ua  
e-mail: icapital@i.com.ua

Комп'ютерна верстка - С. Петренко.  
Коректор - А. Куниця.  
Дизайн - Е. Кузько.

Здано до набору 24.04.02. Підписано до друку 20.05.02 Формат 70x108/16.  
Папір офсетний. Офсетний друк.  
Наклад 1000 примірників. Зам. 2-587

Надруковано з оригінал-макета у ДП “Експрес-поліграф”  
04080, м. Київ, вул. Фрунзе, 47, корп. 2.